

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Finanční krize v historii a jejich implikace

Monika Ježková

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika JEŽKOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Manažerská etika**

Název tématu: **Finanční krize v historii a jejich implikace**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na popis hlavních finančních krizí v historii lidstva a možnosti jejich předcházení v budoucnu.

Práce bude obsahovat:

- charakteristiku finančních krizí v historickém vývoji,
- analýzu současné finanční krize, vč. příčin a důsledků,
- způsoby řešení současné finanční krize,
- možnosti předcházení finančních krizí, resp. jejich řešení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DVOŘÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

FOSTER, John Bellamy, MAGDOFF, Fred. Velká finanční krize - příčiny a následky. [s.l.] : Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

HELÍSEK, Mojmír. Měnové krize (empirie a teorie). Praha : Professional Publishing, 2004. 180 s. ISBN 80-86419-82-7.

SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj, současnost, výhledy). Slaný : Melandrium, 2007. 511 s. ISBN 978-80-86175-53-9.

Periodika:

Bankovníctví

Euro

Ekonom

Hospodářské noviny

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Černohorský, Ph.D.
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: 30. června 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 21. července 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2010

Monika Ježková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu Ing. Janu Černohorskému, Ph.D. za odborné rady a konzultace při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce „Finanční krize v historii a jejich implikace“ je popis hlavních finančních krizí v historii. Práce je zaměřena na příčiny vzniku krizí, jejich průběh a řešení. Část práce je věnována i světové finanční krizi.

KLÍČOVÁ SLOVA

Finanční krize, příčiny a důsledky finanční krize, řešení krize, Světová finanční krize, Velká deprese

TITLE

The History and Implications of Financial Crises

ANNOTATION

The aim of Bachelor's work „The History and Implications of Financial Crises“ is a description of the major financial crises in history. The work is focused on the causes of the crises, progression and solution. The part of the work is devoted to the Global financial crisis.

KEYWORDS

Financial crisis, causes and consequences of the financial crisis, solution of crisis, Global financial crisis, Great Depression

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vybrané ekonomické ukazatele 1920-1929 (%)	15
Tabulka 2: Vybrané ekonomické ukazatele 1930-1939 (%)	15
Tabulka 3: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)	18
Tabulka 4: HDP vybraných zemí (roční změny, v %).....	18
Tabulka 5: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)	19
Tabulka 6: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)	22
Tabulka 7: HDP vybraných zemí (roční změny, v %).....	22
Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti vybraných zemí (v %)	22
Tabulka 9: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)	23
Tabulka 10: Vybrané ukazatele Mexika	25
Tabulka 11: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)	28
Tabulka 12: HDP vybraných zemí (roční změny, v %).....	28
Tabulka 13: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)	28
Tabulka 14: Vybrané ukazatele ekonomiky ČR	32
Tabulka 15: Problémy amerických bank	40

Obsah

Úvod	10
1 Teoretické vymezení základních pojmů	11
2 Krize v historickém vývoji	13
2.1 Černý pátek na burze v New Yorku v roce 1869.....	13
2.2 Velká deprese.....	14
2.3 Latinskoamerická vnější dluhová krize	16
2.3.1 Vývoj před krizí	16
2.3.2 Příčiny krize	17
2.3.3 Dopady krize.....	17
2.3.4 Řešení krize.....	17
2.4 Krize Evropského měnového systému 1992 – 1993 (EMS)	19
2.4.1 Vývoj před krizí	20
2.4.2 Průběh krize	20
2.5 Druhá mexická krize.....	23
2.5.1 Vývoj před krizí	23
2.5.2 Průběh mexické krize.....	24
2.5.3 Dopady krize.....	24
2.6 Asijská krize	25
2.6.1 Vývoj před krizí	25
2.6.2 Průběh krize	26
2.6.3 Řešení krize.....	26
2.6.4 Dopady krize.....	27
2.7 Měnová krize v ČR 1997.....	29
2.7.1 Vývoj před krizí	29
2.7.2 Průběh krize	31

3	Současná finanční krize	33
3.1	Příčiny současné finanční krize.....	33
3.2	Průběh krize v USA	35
3.2.1	Fannie Mae a Freddie Mac	35
3.2.2	Lehman Brothers.....	36
3.2.3	AIG (American International Group)	38
3.3	Průběh krize v Evropě	41
3.3.1	Island.....	41
3.3.2	Maďarsko	43
3.3.3	Česká republika.....	45
3.4	Další dopady krize.....	47
4	Způsoby řešení a možnosti předcházení krize	48
	Závěr	52
	Použitá literatura	54

Úvod

V současné době je finanční krize hodně diskutovaným tématem. Ovlivňuje životy lidí, institucí i zemí. Řeší se příčiny, průběh i dopady současné krize, která vyvrcholila na podzim roku 2008 ve Spojených státech amerických a s velkou rychlostí postihla většinu států světa. Hovoří se o nejhorší finanční krizi od dob Velké deprese. Média informují o finanční situaci, o problémech bank, firem, o propouštění zaměstnanců a dalších, které krize nějakým způsobem ovlivnila. Často je současná krize srovnávána s krizemi minulými.

Téma Finanční krize v historii a jejich implikace jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti. Chtěla jsem tématu více porozumět. Na základě výše uvedeného je **cílem bakalářské práce analyzovat nejvýznamnější hospodářské krize v historii a vymežit jejich společné faktory, včetně vymezení možností předcházení krizím.**

Ke splnění cíle je nejprve nutné vymežit základní pojmy související s hospodářskými krizemi.

V práci se zaměříme na následující krize. Jako první bude uveden rok 1869, který připomíná Černý pátek na burze v New Yorku. Po něm bude následovat Velká deprese (či Velká hospodářská krize), která svět postihla v letech 1929–1938. S tou je často srovnávána současná krize. Opomenuta nezůstane Latinskoamerická vnější dluhová krize, Krize Evropského měnového systému, Druhá mexická krize, Asijská krize ani Měnová krize v ČR z roku 1997. U všech zmíněných krizí je analyzován vývoj před krizí, jejich průběh, řešení i dopady.

Stěžejním výstupem této práce je zhodnocení příčin finanční krize, která vypukla v USA v roce 2008. Dále se zaměříme na průběh krize v USA, který vystihují známé finanční instituce, kterými jsou Fannie Mae a Freddie Mac, bankrot banky Lehman Brothers a po ní záchrana pojišťovny AIG. Bude nastíněno i rozšíření krize do Evropy a to konkrétně na Island, do Maďarska, zmíněny budou i dopady krize v ČR.

1 Teoretické vymezení základních pojmů

Nejprve je nutné definovat a vysvětlit základní pojmy, které souvisí s tématem práce. Mezi ně patří samotný pojem krize, dále charakteristika krize měnové, bankovní, dluhové, jejich znaky a vznik.

Pojem krize je *označení sestupné fáze hospodářského cyklu. V hrubých rysech odpovídá označení recese či deprese.*¹

Dvořák uvádí, že pojem finanční krize zahrnuje krizi měnovou, bankovní a dluhovou (úvěrovou), dále uvádí to, že tyto krize probíhají často současně, nikoliv v čisté formě.²

Měnová krize je definována jako *značný pokles měnového kurzu, spojený obvykle s poklesem devizových rezerv dané země. Její bezprostřední příčinou je ztráta důvěry investorů v měnu dané země a očekávání její devalvace. Z nedávných měnových krizí je známá Měnová krize mexická (1994), Měnová krize zemí jihovýchodní Asie (1997) a Měnová krize brazilská (1998). Česká republika byla měnovou krizí ohrožena v r. 1997.*³

Dvořák dále upřesňuje, že v *systemu pohyblivého kurzu se projeví jako výrazná depreciace nominálního kurzu. V systému pevného kurzu obvykle spekulativní útok na směnný kurz vynutí devalvaci domácí měny nebo donutí centrální banku kurz bránit.*⁴

Bankovní krize je *situace v bankovním systému charakteristická nedostatečnou likviditou většího počtu bank. Tato situace může vést i k hromadným úpadkům bank. Příčinou bankovní krize bývá nejčastěji nadměrné poskytnutí úvěrů, které nejsou (nadměrně zadluženými) klienty spláceny ve lhůtě splatnosti. Mezi další možné příčiny bankovní krize může patřit prudký pokles cen cenných papírů nebo hypoték a hromadné výběry vkladů z bank.*⁵

---

¹ ŽÁK, Milan, et al. *VELKÁ EKONOMICKÁ ENCYKLOPEDIÉ*. Praha : LINDE Praha, a.s., 2002, s. 393

² DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 169

³ HINDLS, Richard, et al. *Ekonomický slovník*. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 220

⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 169

⁵ ŽÁK, Milan, et al. *VELKÁ EKONOMICKÁ ENCYKLOPEDIÉ*. Praha : LINDE Praha, a.s., 2002, s. 104

Podle další literatury můžeme předešlou definici doplnit tím, že o bankovní krizi se jedná pokud:

- poměr špatných aktiv k celkovým aktivům bankovního systému převýšily 10 %,
- náklady na záchranu bank převýšily 2 % hrubého domácího produktu,
- problémy bankovního systému vyústily ve znárodnění bank,
- vláda reagovala na problémy bankovního systému zmrazením vkladů, v důsledku čehož došlo k bankovní panice, či reagovala zavedením bankovních prázdnin nebo poskytla záruky na vklady v bankách.⁶

Dluhovou krizi charakterizuje Dvořák jako *neschopnost země splácet zahraniční dluh*. Dále uvádí další pojem, a to vnější dluhová krize, což znamená neschopnost soukromých podniků a bank splácet své zahraniční závazky. Dalším pojmem je interní dluhová krize, která znamená stálou *vnitřní předluženost ekonomik, platební neschopnost podniků a nárůst objemu klasifikovaných úvěrů*.⁷

Od 90. let můžeme pozorovat **finanční krizi**, která zasáhne stále více zemí a týká se většího regionu. Hlavním důvodem je globalizace světového hospodářství, se kterou souvisí nebezpečí šíření nákazy krize do ostatních zemí. Příčinou nákazy je liberalizace pohybu kapitálu.

Ve vyspělých ekonomikách má finanční krize formu bankovní nebo měnové krize, v rozvojových státech můžeme shledat společné rysy jak bankovní, tak i měnové krize nebo dluhové krize. I když finanční krize v každé zemi má svá specifika, můžeme najít některé jednotné znaky. Tím je např. útěk finančních investorů ze země, finanční deregulace, bankovní krize související s přílišnými půjčkami na aktiva typu nemovitostí a akcií, krizi předcházející změny úrokových sazeb, odliv kapitálu spolu s potížemi splácení půjček způsobené růstem mezinárodních úrokových sazeb.⁸

---

⁶ HINDLS, Richard, et al. *Ekonomický slovník*. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 25

⁷ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 170-171

⁸ CIHELKOVÁ, Eva, et al. *Světová ekonomika : nové jevy a perspektivy*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. s. 40-41

2 Krize v historickém vývoji

V této kapitole budou uvedeny významné krize v historii, mezi něž patří Černý pátek na burze roku 1869, který je typický velkou spekulací se zlatem. Dále bude následovat Velká deprese roku 1929, která ovlivnila dějiny světové ekonomiky, po ní bude popsána Latinskoamerická vnější dluhová krize, krize Evropského měnového systému, Druhá mexická krize, Asijská krize a naposledy bude zmíněna Měnová krize v ČR roku 1997.

2.1 Černý pátek na burze v New Yorku v roce 1869

Autor Anton Mayer⁹ uvádí jednu z finančních katastrof a její nejvýraznější spekulanty, kteří v roce 1869 provedli velkou spekulaci se zlatem.

Den 23. září 1869 je označován jako první „černý pátek“ na newyorské burze. Aktéři této významné spekulace byli tři muži, Jay Gould (prezident železniční společnosti), James Fisk (bankéř) a Abel R. Corbin (švagr prezidenta USA).

Tito společníci, označováni jako „Klika“, připravili následující plán: *...vyhnat vysoko cenu zlata a pak se ve vhodný okamžik svých zásob zlata zbavit. Jde hlavně o to zjistit, jak se zachová vláda, až budeme zlato všude skupovat...*

Spekulantům se podařilo skupováním zlata v New Yorku zvednout jeho cenu z původních 20 dolarů za unci na úctyhodných 160 dolarů, ažio se zvedlo z 20 % ve prospěch zlata na 65 %. V okamžiku, kdy byl kurz nejvýše, začal spolek „Klika“ své zásoby prodávat. Vláda proti spolku později zakročila. Pokladní úřad nařídil, aby se na trh pustilo zlato za 4 miliony dolarů. Tím by se cena i ažio dostaly na normální hodnotu. Tato zpráva okamžitě pronikla na burzu do Zlatého sálu, kde se se zlatem obchodovalo. Panika se rychle šířila.

Hodnota zlata tedy klesala, následkem toho došlo k rychlému zhroucení kurzů a krachu čtyřech největších bank v New Yorku. Mnoho nevinných lidí tak přišlo o své peníze.

Hlavní myšlenka Antona Mayera, která v knize zaznívá, byla ta, že kdyby lidé znali historii finančních katastrof, mohli by jim účinněji předcházet. Příznaky krizí se pravidelně opakují.

---

⁹ MAYER, Anton. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Praha : Transal books, 1995. s. 122-132

2.2 Velká deprese

Velká deprese, také nazývána Velká hospodářská krize, je označována jako nejhlubší ekonomická krize v dějinách světové ekonomiky, probíhala v letech 1929 – 1938. Je charakteristická dlouhou dobou trvání a hlavně svým celosvětovým rozsahem. Dále je pro ni typická masová nezaměstnanost, propad investic a mezinárodního obchodu.¹⁰

Po první světové válce USA našly svoji sílu. Americká ekonomika začala růst, byla to země, kde lidé jezdili automobily, další rozvoj byl zaznamenán např. ve filmovém průmyslu v Hollywoodu. To však netrvalo dlouho, náhle přišel velký zlom, krach newyorské burzy roku 1929.

Počátek Velké hospodářské krize je tedy zaznamenán v USA. Prvotním impulsem byl propad cen akcií na americké burze, jehož následkem americké domácnosti zaznamenaly pokles bohatství i spotřeby.

Příčina Velké deprese je patrná už po první světové válce, kdy byla roku 1919 sepsána Versailleská smlouva. V té stálo, že Německo, které bylo odpovědné za rozpoutání války, má zaplatit odškodné Spojencům. Ekonomiku Německa však ve 20. letech zasáhla hyperinflace, průmysl byl během války zničen a Německo tak Spojencům nemohlo splácet Versailleskou smlouvou uložené odškodné. Německé obyvatelstvo ztratilo své úspory, protože peníze kvůli hyperinflaci pozbyly hodnotu. Po skončení války nastala nezaměstnanost, bývalí příslušníci armády marně sháněli práci a dělníci, kteří pracovali, zase stávkovali proti snižujícím se mzdám. V roce 1926 se konala první stávka ve Velké Británii.¹¹

Růst amerického hospodářství urychlilo také splácení válečné půjčky Velké Británie, to vše ale bylo jen dočasné. Krach na newyorské burze způsobil konec hospodářského růstu a vyvolal celosvětovou krizi. Hodnota akcií klesla velmi rychle a lidé tak za jeden den prodali na newyorské burze 13 milionů akcií. Kvůli poklesu cen akcií lidé přišli o peníze, bylo zavřeno 85 000 firem, zavřeny byly i banky, obyvatelstvo nemělo kde pracovat a nezaměstnanost se zvyšovala. Roku 1933 počet nezaměstnaných v USA dosáhl 12 milionů. Těmto okolnostem přispělo i dlouhotrvající sucho na jihu USA, zemědělská půda se

---

¹⁰ TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 6

¹¹ *Encyklopedie historie světa*. Praha : OTTOVO nakladatelství - CESTY, 2001. s. 404

následkem toho přeměnila v prach, který odnesl vítr. Obyvatelé tak museli odejít do jiných oblastí a hledat si jinou práci.¹²

Krise zasáhla většinu obyvatel USA, stupňovaly se sociální boje, hrozila i revoluce. Americký prezident Roosevelt roku 1933 vyhlásil program New Deal (Nový úděl), který měl řešit problémy vyvolané krizí. Hlavním cílem bylo překonat chudobu, ochraňovat úspory lidí a podporovat banky. Tento program se vyznačoval především státními zásahy do hospodářství. Hlavními body New Dealu¹³ byly:

- státní dozor nad bankovníctvím, úprava bankovního systému,
- devalvace dolaru, která měla usnadnit vývoz,
- prémie pro farmáře, kteří by zmenšili osevní plochy a počet zvířat,
- vypracování „kodexů práce“, ve kterých byla stanovena minimální mzda a délka pracovního týdne,
- financování veřejných prací (stavby silnic, letišť, přehrad) ze spolkových zdrojů, které měly snížit nezaměstnanost.

I když se do roku 1937 hospodářské ukazatele dostaly pouze na úroveň roku 1929, jak ukazují následující tabulky 1 a 2, program New Deal pomohl v řešení krize.

Tabulka 1: Vybrané ekonomické ukazatele 1920-1929 (%)

Ukazatele	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Růst HDP	-0,9	-2,3	5,6	13,2	3,1	2,3	6,5	1,0	1,1	6,0
Nezaměstnanost	5,2	11,7	6,7	2,4	5,0	3,2	1,8	3,3	4,2	3,2
Inflace IPD	13,9	-14,7	-5,5	2,8	-1,2	1,8	0,4	-2,4	0,8	0,3

Zdroj: TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 39

Tabulka 2: Vybrané ekonomické ukazatele 1930-1939 (%)

Ukazatele	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Růst HDP	-8,6	-6,4	-13,0	-1,3	10,8	8,9	13,0	5,1	-3,4	8,1
Nezaměstnanost	8,7	15,9	23,6	24,9	21,7	20,1	16,9	14,3	19,0	17,2
Inflace	-3,7	-10,3	-11,8	-2,7	5,6	2,0	1,2	4,3	-3,0	-0,9

Zdroj: TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 43

¹² *Encyklopedie historie světa*. Praha : OTTOVO nakladatelství - CESTY, 2001. s. 404-405

¹³ SIRŮČEK, Pavel. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj-současnost-výhledy)*. Slaný : Melandrium, 2007. s. 54

2.3 Latinskoamerická vnější dluhová krize

V této části bude pojednáno o krizi, která probíhala v Jižní Americe. Počátek jejího vzniku spadá do Mexika, kde tamější ministr financí dne 12. 8. 1982 oznámil americkým věřitelům a Mezinárodnímu měnovému fondu (MMF), že tato země nebude schopna splácet svůj dluh 80 mld. USD.

Krize během roku zasáhla celkem 27 zemí, mezi které nepatřily jen státy Jižní Ameriky, ale i další rozvojové země, proto se hovoří o globálním charakteru této krize. Mezi hlavní čtyřku zasažených zemí patří Mexiko, Brazílie, Venezuela a Argentina, jejichž dluh tvořil přes 70 % celkové částky. Značná část dluhu patřila velkým americkým bankám.¹⁴

2.3.1 Vývoj před krizí

V období od roku 1973 do roku 1978 podle Dvořáka¹⁵ celkem 5 faktorů ovlivnilo zranitelnost Mexika před finanční krizí.

Jako první faktor uvádí zvýšení nabídky zahraničního kapitálu, tvořeného z velké části soukromými krátkodobými úvěry, což bylo vyvoláno jeho nízkou cenou, dále proto, že nebyly k dispozici výhodné dlouhodobé úvěry Světové banky a dále potřebou financovat stále zvyšující se deficit běžného účtu.

Druhým faktorem bylo nadhodnocení reálného směnného kurzu a zvyšující se deficit běžného účtu, což bylo způsobeno posilováním kurzu dolaru.

Jako třetí faktor označuje rostoucí jihoamerický zahraniční dluh vůči komerčním bankám, který rostl o 20,4 % za rok.

Čtvrtým faktorem byl přechod od výhodných dlouhodobých úvěrů, jejichž úrokové míry byly nižší, k soukromým krátkodobým komerčním úvěrům, jejichž úrokové míry byly daleko vyšší.

A posledním pátým faktorem, který ovlivnil zranitelnost Mexika, byl neproduktivní charakter zahraničního dluhu. Byl jen pro financování deficitu běžného účtu, způsobeného zlevněním

---

¹⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 176

¹⁵ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 176-178

exportů a zdražením dovozů z USA, a fiskálního deficitu, zapříčiněného snížením cen ropy, kterou Mexiko exportovalo.

2.3.2 Příčiny krize

Mezi hlavní příčiny, které vyvolaly Mexickou dluhovou krizi, patří, jak uvádí Dvořák, růst světových úrokových sazeb. A protože se snižovalo tempo vývozu a rostl zahraniční dluh, zhoršil se poměr právě mezi příjmy z vývozu a úroky ze zahraničního dluhu. Ty dosáhly v roce 1982 38 % vývozu.

Další příčinou bylo snížení cen ropy, což způsobilo deficit státního rozpočtu ve výši 8 %, a také posilování amerického dolaru vůči jiným světovým měnám o 11 % roku 1981 a 17 % roku 1982. To vše přispívalo k odlivu domácího kapitálu do zahraničí a vedlo k finanční krizi.¹⁶

2.3.3 Dopady krize

Hlavním dopadem, jak uvádí Dvořák, bylo rozšíření krize na celý jihoamerický kontinent. Ani jedna země tohoto regionu nebyla schopna splácet své závazky. Tento problém byl vyvolán zdražením zahraničních půjček, rostoucími úroky a také odlivem kapitálu, který postihl nejen Mexiko, ale i další státy Jižní Ameriky a jiné rozvojové země. Kvůli drahým splátkám zahraničních úvěrů zaplatily jihoamerické státy více než 106 mld. USD jenom na úrocích. Výrazně se zvýšila inflace, která v Mexiku roku 1987 činila 132 % (viz. tab. 5). HDP v Jižní Americe klesl skoro o 9 % kvůli recesi, která byla vyvolána omezením fiskální a monetární politiky těchto států. To bylo podmínkou MMF pro pomoc tohoto regionu. Dopady krize byly ovšem znatelné i v USA, kde banky doplatily na špatné úvěry do rozvojových zemí, které nebyly schopné splácet. Několik amerických bank muselo přiznat vysoké ztráty, i když si zvyšovaly své rezervy na krytí těchto úvěrů.¹⁷

2.3.4 Řešení krize

Americká vláda přišla s návrhem dvou plánů. První z nich byl v letech 1986 – 1988 Bakerův plán, který měl řídit další poskytování úvěrů nejvíce zadluženým rozvojovým státům. Druhým byl v letech 1989 – 1994 Bradyho plán, jehož podstatou bylo prominutí části

---

¹⁶ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 179-180

¹⁷ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 179-181

závazku a úroků. Na základě něho bylo odpuštěno celkem 32 % ze 191 mld. USD vysokého dluhu osmnácti rozvojovým státům.¹⁸

Pro komplexnější charakteristiku důsledků krize jsou uvedeny následující tabulky zahrnující vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů - vývoj běžného účtu platební bilance, HDP a inflace.

Tabulka 3: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Argentina	-1,2	-3,4	-3,5	-2,3	-2,1	-1,1	-2,7	-3,9
Brazílie	-7,9	-6,3	-8,2	-4,3	0,0	-0,1	-1,9	-0,4
Mexiko	-5,1	-6,1	-3,1	3,7	2,3	0,4	-1,0	2,9
Venezuela	7,4	5,7	-4,8	6,0	8,7	6,2	-3,3	-6,2
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Argentina	-1,2	1,3	3,3	-0,2	-2,8	-3,4	-4,3	-2,0
Brazílie	1,2	0,2	-0,7	-0,3	1,4	-0,1	-0,3	-2,4
Mexiko	-1,3	-2,6	-2,8	-4,7	-6,7	-5,3	-6,4	-0,5
Venezuela	-9,2	5,5	17,5	3,6	-6,2	-3,3	4,5	2,8

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=69&pr.y=9&sy=1980&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=213%2C273%2C223%2C299&s=BCA_NGDPD&grp=0&a=>>

Tabulka 4: HDP vybraných zemí (roční změny, v %)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Argentina	0,7	-5,7	-3,1	3,7	2,0	-7,0	7,1	2,5
Brazílie	9,2	-4,4	0,6	-3,4	5,3	7,9	7,5	3,6
Mexiko	9,5	8,5	-0,5	-3,5	3,4	2,2	-3,1	1,7
Venezuela	-1,9	-0,4	0,7	-5,5	1,2	0,2	6,5	3,6
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Argentina	-2,0	-7,0	-1,3	10,5	10,3	6,3	5,8	-2,8
Brazílie	0,3	3,2	-4,2	1,0	-0,5	4,9	5,9	4,2
Mexiko	1,2	4,2	5,1	4,2	3,6	2,0	4,4	-6,2
Venezuela	5,8	-8,6	6,5	9,7	6,1	0,3	-2,4	4,0

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=37&pr.y=6&sy=1980&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=213%2C273%2C223%2C299&s=NGDP_RPCH&grp=0&a=>>

¹⁸ DVORÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 181

Tabulka 5: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Argentina	100,8	104,5	164,8	343,8	626,7	672,2	90,1	131,3
Brazílie	90,2	101,7	100,5	135,0	192,1	226,0	147,1	228,3
Mexiko	26,5	27,9	58,9	101,9	65,4	57,7	86,2	131,8
Venezuela	21,4	16,2	9,6	6,2	12,3	11,4	11,5	28,1
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Argentina	343,0	3079,5	2314,0	171,7	24,9	18,5	4,2	3,4
Brazílie	629,1	1430,7	2947,7	477,4	1022,5	1927,4	2075,8	66,0
Mexiko	114,2	20,0	26,7	22,7	15,5	9,8	7,0	35,0
Venezuela	29,5	84,5	40,7	34,2	31,4	38,1	60,8	59,9

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=50&pr.y=17&sy=1980&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=213%2C273%2C223%2C299&s=PCPIPCH&grp=0&a=>>>

2.4 Krize Evropského měnového systému 1992 – 1993 (EMS)

Krize Evropského měnového systému je klasifikována jako měnová krize. V letech 1992 a 1993 postihla několik evropských zemí.¹⁹

Evropský měnový systém zahájil činnost 13. března 1979. Postupně se zapojily všechny členské země ES (Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, SRN a Velká Británie, dále se připojily nové členské země ES, mezi kterými bylo Řecko, Španělsko, Portugalsko, Finsko, Rakousko a Švédsko).²⁰

Hlavním cílem tohoto systému bylo udržet trvalý růst a stabilitu. EMS se skládal ze třech prvků: Evropské měnové jednotky, mechanismu měnových kurzů a úvěrových mechanismů. Evropská měnová jednotka (ECU) představovala koš složený z měn jednotlivých zúčastněných států úměrně zastoupených podle své ekonomické síly. Mechanismus měnových kurzů (ERM) představoval nejdůležitější součást systému a fungoval na základě tzv. paritní mřížky, měny byly svázány ve dvojicích a pohybovaly se ve flukтуаčním pásmu $\pm 2,25\%$ od centrální parity.²¹ Úvěrové mechanismy sloužily k tomu, aby centrální banky

¹⁹ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 182

²⁰ MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 153

²¹ LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace*. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 201-202

mohly intervenovat na devizových trzích, musely mít přístup ke zdrojům, které zajistí stabilitu národní měny.²²

Členské státy měnového systému si stanovily fixní kurz svých měn k Evropské měnové jednotce (ECU) a zároveň vzájemnou fixaci křížových kurzů odvozených z měnové jednotky.²³

2.4.1 Vývoj před krizí

Členské státy Evropské unie zavedly systém pevné parity, což vedlo ke zvýšení měnové stability, existovalo již výše zmíněné úzké pásmo oscilace s hodnotou 2,25 %, postupem času ale nebyly schopny čelit objevujícím se faktorům, které vývoj systému komplikovaly. S cílem vytvořit společný trh, skončila kontrola pohybu kapitálu. Dále rostly úvěrové transakce mezi členskými státy a vznikaly instituce, které využívaly krátkodobé úvěry. Třetím faktorem, který vedl ke krizi, bylo sjednocení Německa a rozpad SSSR.²⁴

2.4.2 Průběh krize

První fáze krize, která začala v září 1992, souvisí se sjednocením Německa (1990). Protože stát podporoval východní část země, vznikal schodek státního rozpočtu a spolu s ním také inflační tlaky. Stát tuto situaci řešil restriktivní měnovou politikou, která měla za následek tlak na změnu centrálních kurzů měn k ECU z důvodu růstu úrokových sazeb v Německu a tlaku na apreciaci německé marky.

Dalším faktorem byl výsledek neschválení Maastrichtských kritérií v Dánsku a tím tedy zpochybnění jejich dodržování se projevil v hospodářském vývoji Itálie. Uvažování o jejich zmírnění, které by vedlo k růstu schodku státního rozpočtu spolu se zvýšením inflace, způsobilo tlak na znehodnocení italské liry, devalvací o 7 % a její pozdější vystoupení z ERM.

Také britská libra byla donucena vystoupit z ERM, a to i přes intervence německé i britské centrální banky, která zvýšila úrokové míry. Tlak na kurz britské libry způsobil znehodnocování jejího kurzu a zavedení floatingu.

---

²² MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 164

²³ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 182

²⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 183

Další zemí, ve které došlo k devalvaci měny o 5 %, bylo Španělsko.

Před devalvací byla uchráněna měna Francie a to zvýšením úrokových měr francouzskou centrální bankou a podporou německé centrální banky.

Druhá fáze krize, jejíž průběh je datován od listopadu 1992 do května 1993, jak uvádí Helísek²⁵, začíná druhou devalvací španělské pesety, a protože je španělská ekonomika s portugalskou obchodně propojena, dochází současně k devalvaci portugalské měny – escuda.

Stejně dopadla také irská libra, kterou ovlivnilo snížení exportu z Irska do Velké Británie jako důsledek devalvace britské libry.

Ve třetí fázi krize, která trvala od července do srpna 1993, Helísek uvádí rozsáhlé zhoršení vývoje v Evropském společenství, které vedlo v důsledku nástupu expanzivní měnové politiky k dalšímu znehodnocování měn. A protože kurzy nebylo možné udržet ve stanoveném flukтуаčním pásmu, bylo rozšířené na $\pm 15 \%$, což zlepšilo situaci.

V důsledku zavedení eura a zafixování kurzů 1. 1. 1999 zanikl mechanismus ERM 1 a vznikl mechanismus ERM 2, ve kterém je určen centrální kurz měn členských států k euru. Flukтуаční pásmo $\pm 15 \%$ zůstává. Riziko měnových krizí bylo sníženo právě zavedením eura.²⁶

Pro komplexnější charakteristiku důsledků krize jsou uvedeny následující tabulky, které obsahují vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů - běžného účtu platební bilance, vývoj HDP, vývoj nezaměstnanosti a vývoj inflace v zemích, které byly krizí EMS v letech 1992-1993 zasaženy.

---

²⁵ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 42

²⁶ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 44-47

Tabulka 6: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Německo	2,9	-1,3	-1,1	-0,9	-1,4	-1,2
Irsko	-1,7	-0,4	0,4	3,6	2,8	2,8
Itálie	-1,9	-2,5	-2,7	1,2	1,3	2,1
Portugalsko	-0,2	-0,8	-0,2	0,3	-2,3	-0,1
Španělsko	-3,5	-3,6	-3,5	-1,1	-1,2	-0,3
Velká Británie	-3,8	-1,8	-2,1	-1,9	-1,0	-1,2

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=63&pr.y=8&sy=1990&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=182%2C184%2C134%2C178%2C136%2C112&s=BCA_NGDPD&grp=0&a=>>

Tabulka 7: HDP vybraných zemí (roční změny, v %)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Německo	5,7	5,0	2,3	-0,8	2,6	1,8
Irsko	7,7	1,6	3,6	2,3	5,9	9,6
Itálie	2,1	1,5	0,8	-0,9	2,2	2,8
Portugalsko	7,9	3,4	3,1	-0,7	1,5	2,3
Španělsko	3,8	2,5	0,9	-1,3	2,3	4,1
Velká Británie	0,8	-1,4	0,1	2,2	4,3	3,1

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=74&pr.y=8&sy=1990&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=182%2C184%2C134%2C178%2C136%2C112&s=NGDP_RPCH&grp=0&a=>>

Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti vybraných zemí (v %)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Německo	6,2	5,5	6,3	7,6	8,2	8,0
Irsko	12,9	14,7	15,1	15,7	14,7	12,2
Itálie	8,9	8,5	8,8	9,8	10,6	11,2
Portugalsko	4,2	4,1	3,9	5,1	6,3	7,2
Španělsko	16,2	16,3	18,4	22,6	24,1	22,9
Velká Británie	7,0	8,6	9,8	10,4	9,7	8,7

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?sy=1990&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=182%2C184%2C134%2C178%2C136%2C112&s=LUR&grp=0&a=&pr.x=70&pr.y=6>>>

Tabulka 9: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Německo	2,7	3,5	5,0	4,5	2,7	1,7
Irsko	3,4	3,1	3,2	1,4	2,4	2,5
Itálie	6,1	6,2	5,0	4,5	4,2	5,4
Portugalsko	13,4	11,4	8,9	5,9	5,0	4,0
Španělsko	6,7	5,9	7,1	4,6	4,7	4,7
Velká Británie	7,0	7,4	4,3	2,5	2,1	2,6

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=59&pr.y=13&sy=1990&ey=1995&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=182%2C184%2C134%2C178%2C136%2C112&s=PCPIPCH&grp=0&a=>>>

2.5 Druhá mexická krize

Druhá mexická krize probíhala v letech 1994 a 1995 a je nazývána jako tequilla crisis.²⁷ Vyvolala pozornost především tím, že ekonomika Mexika byla „fundamentálně zdravá“, tudíž krize v tomto státě nebyla očekávána.

2.5.1 Vývoj před krizí

Rozvoj Mexika po první krizi probíhal velmi dobře díky plánu fiskální restrikce, který začala vláda od roku 1988 uskutečňovat. Výrazný byl pokles inflace na 7 %, která v průběhu první krize v tomto státě dosáhla až 160 %. Dobrý výsledek také zaznamenal růst HDP, a to konkrétně 4 – 5 % mezi roky 1989 a 1994²⁸ (viz. tab. 10).

I přes tento příznivý rozvoj tu ale vznikly další problémy. Docházelo k přílivu zahraničního kapitálu, který dosáhl celkových 90 mld. USD od roku 1990 do roku 1993. Větší část tohoto kapitálu byla tvořena krátkodobými půjčkami, zadluženost Mexika se tedy zvyšovala. Dalším problémem byl také deficit běžného účtu, který činil 7,6 % HDP.²⁹

Ke zmiňovanému deficitu běžného účtu přispělo, stejně tak jako v první krizi, snížení cen ropy z 23 USD/barel roku 1990 na pouhých 16 USD/barel v roce 1994.³⁰

²⁷ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 188

²⁸ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 47

²⁹ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 188

³⁰ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 47

2.5.2 Průběh mexické krize

V průběhu roku 1994, jak uvádí Helísek³¹, došlo v Mexiku ke třem událostem, které ovlivnily investory. Jako první uvádí zvyšování úrokových sazeb v zahraničí, což investory odlákalo. Druhou událostí byly politické problémy, které v zemi panovaly. Jednalo se o atentát na kandidáta prezidenta a obžalobu prezidenta z korupce. Třetí událostí byla přímá diskuze o přeměně kurzového režimu. Měnové rezervy centrální banky se snížily celkem o 8 mld. USD za pouhý jeden měsíc, což bylo způsobeno odchodem investorů z Mexika. Proto byly emitovány vládní dluhopisy (tesobonos) v dolarech, aby se rezervy opět zvýšily. Aby byl opět oživen příliv zahraničního kapitálu a země byla schopna splácet své dluhy, byla Mexiku poskytnuta vysoká peněžní podpora 50 mld. USD formou úvěrů např. od MMF a americké vlády. Následně byla v zemi zavedena restriktivní fiskální politika a zpomaleno zvyšování mezd.

2.5.3 Dopady krize

Druhá mexická krize vyvolala pozornost svým globálním charakterem. Přenesla se i do dalších zemí a způsobila tak útok na kurzy jejich měn. Mezi postižené státy patřila Argentina, Brazílie, Thajsko, Hong Kong a Filipíny.

Dalším výrazným dopadem krize bylo zvýšení inflace na 35 % a značný propad HDP o 6,2 % roku 1995, jak ukazuje následující tabulka č. 10, to ale netrvalo dlouho. Další rok HDP dosahoval hodnoty 5,2 %.

Druhá krize v Mexiku je označována jako měnová krize, jejímž dopadem byla na počátku roku 1995 externí dluhová krize způsobená tím, že mexická vláda nebyla schopna rozmístit své dluhopisy ani v domácí měně ani v dolarech. S postupným přibýváním špatných půjček došlo později k interní dluhové krizi, která způsobila krizi bankovní.³²

Protože byla Mexiku poskytnuta značná finanční podpora, průběh krize trval krátce.

---

³¹ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 48

³² DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 189

Tabulka 10: Vybrané ukazatele Mexika

	1990	1991	1992	1993	1994
HDP (%)	5,1	4,2	3,6	2,0	4,4
Míra inflace (%)	26,7	22,7	15,5	9,8	7,0
Běžný účet/HDP (%)	-2,8	-4,7	-6,7	-5,3	-6,4
	1995	1996	1997	1998	1999
HDP (%)	-6,2	5,2	6,8	4,9	3,9
Míra inflace (%)	35,0	34,3	20,6	15,9	16,6
Běžný účet/HDP (%)	-0,5	-0,7	-1,8	-3,5	-2,7

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=66&pr.y=4&sy=1990&ey=1999&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=273&s=NGDP_RPCH%2CPCPIPCH%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=>>

2.6 Asijská krize

Asijská krize proběhla v letech 1997 – 1998 v jihovýchodní Asii a postihla státy, mezi které patří Thajsko, Malajsie, Jižní Korea, Indonésie, dále také Filipíny, Čína, Hong Kong, Tchaj-wan a nepřímo Singapur s Japonskem.³³

Protože jsou státy jihovýchodní Asie označovány jako asijské tygři, tudíž jejich ekonomiky považovány jako fundamentálně zdravé, krize v této oblasti nebyla očekávána. HDP a inflace dosahovaly dobrých hodnot.³⁴

2.6.1 Vývoj před krizí

Státy jihovýchodní Asie (Thajsko, Indonésie, Filipíny, Malajsie), které krize postihla, se potýkaly s řadou problémů. Mezi ně patří rostoucí dluh bank a podniků, vyvolaný přílišným počtem investic, k čemuž přispěl příznivý ekonomický vývoj zemí tohoto regionu a výrazný příliv kapitálu. Investice k roku 1993 spotřebovaly 2 125 mld. USD z počátečních 282 mld. USD roku 1975. Krátkodobé zahraniční půjčky byly vyšší než devizové rezervy některých států jihovýchodní Asie. Zahraniční dluh tak výrazně rostl. Dalším problémem, který přispěl ke vzniku krize, bylo posilování amerického dolaru. Prvotní levné úvěry asijských bank a podniků tedy výrazně zdražily.

Japonsko, které spolu s Jižní Koreou patří do severovýchodní Asie, se potýkalo s nízkým ekonomickým růstem, a oba státy měly problémy ve finančním odvětví.

³³ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 191

³⁴ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 51

Dobrý vývoj zaznamenaly státy Čína, Hong Kong, Tchaj-wan, Singapur, jejichž ekonomický růst byl značně silný.³⁵

2.6.2 Průběh krize

První problémy se objevily v Thajsku. Už ke konci roku 1996 a počátkem roku 1997 poklesl export spolu s růstem HDP této země. Stále více se také projevovaly potíže se špatnými půjčkami. Důvěryhodnost Thajska proto poklesla, což se také projevilo u finančních investorů a docházelo tak k odlivu kapitálu ze země.

V létě roku 1997 Thajsko přešlo na floating, ke kterému tuto zemi už na přelomu let 1996 a 1997 opakovaně vybízel MMF. Tlak na měnový kurz ale nepostihlo jen Thajsko. V zavedení floatingu Thajsko následovaly další země, mezi které patří Filipíny, Malajsie a Indonésie, jejichž měny byly také znehodnocovány.

Na podzim roku 1997 byly krizí postiženy další země, a to Jižní Korea a Tchaj-wan. Korea řešila stejné potíže jako Thajsko (zahraniční zadlužení, odliv kapitálu, nedůvěryhodnost země u finančních investorů). MMF poskytl velkou finanční podporu, celkem 58,4 mld. USD, a společně s centrálními bankami a soukromými bankami věřitelských států projednaly přerušování odlivu kapitálu z této země. To pomohlo nejen Koreji ale i okolním státům postiženým krizí kromě Indonésie. Na začátku roku 1998 byla deprecie korejské měny u konce. V Indonésii kvůli nestabilitě země a rezignaci prezidenta stále docházelo ke znehodnocování měnového kurzu.

Znehodnocování kurzů měn asijských států pokračovalo v květnu roku 1998, kromě Koreje. Japonsko, do kterého mířila velká část výroby z krizí zasažených států, se dostalo do hospodářské recese. Nemohlo tedy okolním státům nijak pomoci, tak jako USA Mexiku.³⁶

2.6.3 Řešení krize

Protože krize zasáhla značnou oblast jihovýchodní Asie a pro státy bylo důležité obnovit důvěru finančních investorů spolu s přílivem kapitálu, rozhodl se MMF postiženému regionu pomoci. Nejen MMF, ale i Světová banka a další subjekty věnovali značnou finanční podporu. Postižené státy se ale musely držet jistých kroků, které byly podmínkou pro získání

---

³⁵ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 191-192

³⁶ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 52-54

zmíněné podpory. Konkrétně se země musely držet restriktivní měnové politiky, jejímž záměrem bylo zastavit inflaci, navýšit úrokové sazby, obnovit příliv zahraničního kapitálu a více kontrolovat bankovní sektor.³⁷

2.6.4 Dopady krize

Asijská finanční krize je typická svou neočekávaností. Jihoasijské státy dosahovaly dlouhodobého růstu a jejich ekonomiky dosahovaly dobrých hodnot. Investoři proto s přicházejícími problémy nepočítali a tudíž krizi v tomto regionu nikdo nečekal. Přesto se hovoří o krizi globálního charakteru, která se zakrátko rozšířila nejen do okolních asijských zemí, ale i do celého světa. Finanční investoři opustili nejprve jihoasijské státy, později s nastávajícími problémy i Rusko, kde následně vypukla krize, o útěku investorů dále hovoří státy východní Evropy i Jižní Ameriky. V létě roku 1998 se východní Evropa potýkala s pádem burz.³⁸

Silný pokles HDP roku 1998 zaznamenaly státy Indonésie (13,1 %) a Thajsko (10,5 %) viz. tab. 12, dále např. Jižní Korea (7 %). V následujících dvou letech se situace v asijských zemích výrazně zlepšila a země vykazovaly opět růst HDP i nižší inflaci.

Asijská měnová krize byla doprovázena krizí bankovní a dluhovou, což bylo způsobeno špatnými půjčkami. Kvůli znehodnocování měn se závazky nápadně zvýšily, byly tvořeny krátkodobými zahraničními půjčkami v cizích měnách.

Pro komplexnější charakteristiku důsledků krize jsou uvedeny následující tabulky, které zahrnují vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů - běžného účtu platební bilance, HDP a inflace v zemích, které krize postihla.

---

³⁷ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 55

³⁸ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 195

Tabulka 11: Běžný účet platební bilance vybraných zemí (v poměru k HDP, v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Indonésie	-3,0	-2,9	-1,6	3,8	3,7	4,8
Japonsko	2,1	1,4	2,3	3,1	2,6	2,6
Malajsie	-9,6	-4,4	-5,8	13,0	15,7	9,0
Thajsko	-7,9	-7,9	-2,1	12,8	10,2	7,6

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=79&pr.y=11&sy=1995&ey=2000&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=548%2C578%2C536%2C158&s=BCA_NGDPD&grp=0&a=>>

Tabulka 12: HDP vybraných zemí (roční změny, v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Indonésie	8,2	7,8	4,7	-13,1	0,8	5,4
Japonsko	1,9	2,6	1,6	-2,0	-0,1	2,9
Malajsie	9,8	10,0	7,3	-7,4	6,1	8,7
Thajsko	9,2	5,9	-1,4	-10,5	4,4	4,8

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=44&pr.y=16&sy=1995&ey=2000&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=548%2C578%2C536%2C158&s=NGDP_RPCH&grp=0&a=>>

Tabulka 13: Míra inflace vybraných zemí (roční průměr, v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Indonésie	9,4	7,0	6,2	58,0	20,8	3,8
Japonsko	-0,1	0,1	1,9	0,6	-0,3	-0,8
Malajsie	3,2	3,5	2,7	5,3	2,7	1,6
Thajsko	5,8	5,9	5,6	8,1	0,3	1,5

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW:

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=28&pr.y=13&sy=1995&ey=2000&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=548%2C578%2C536%2C158&s=PCPIPCH&grp=0&a=>>>

2.7 Měnová krize v ČR 1997

2.7.1 Vývoj před krizí

Transformace ekonomiky po roce 1989 z předchozího systému centrálního řízení na tržní ekonomiku znamenala výrazné změny. V roce 1991 byly provedeny nejdůležitější reformní kroky, a to³⁹:

- liberalizace cen,
- liberalizace zahraničního obchodu,
- zavedení směnitelnosti koruny.

Následkem těchto kroků byl pokles produkce, který v prvních letech dosáhl až 15 % HDP, a dále skokový růst cenové hladiny. *Cenový skok zvýšil ceny mnohem více ve srovnání s nominálními příjmy obyvatelstva. Tím došlo k poklesu reálných mezd a mzdových nákladů v domácí měně, ale i ke znehodnocení úspor.*⁴⁰

V dalších letech reformní kroky⁴¹ pokračovaly, byla realizována privatizace, restituce a daňová reforma v roce 1993.

V polovině 90. let se ekonomická situace poměrně rychle stabilizovala a růst HDP dosahoval 6,4 % v roce 1995 a 4,0 % v roce 1996. Nezaměstnanost se pohybovala okolo 4 %, inflace dosahovala relativně vysoké hodnoty okolo 9 % (viz. tab. 14) a jejím následkem byly poměrně vysoké úrokové sazby. Režim fixního kurzu ke koši 5 měn byl udržován od konce roku 1990. V dubnu roku 1993 se koš snížil na 2 měny a to 65 % DEM a 35 % USD. V únoru roku 1996 flukтуаční pásmo dosahovalo $\pm 7,5$ %.⁴²

Stabilní měnový kurz a liberalizace pohybu kapitálu vedly ke značnému přílivu kapitálu ze zahraničí v roce 1995. Důsledkem toho se zvyšovala peněžní zásoba a poskytnutý domácí

---

³⁹ TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 248

⁴⁰ SIRŮČEK, Pavel. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj-současnost-výhledy)*. Slaný : Melandrium, 2007. s. 239

⁴¹ TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 248

⁴² HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 137

úvěr. Tím rostly i celkové domácí výdaje včetně dovozu. Dalším dopadem byla poměrně vysoká inflace a tudíž i vysoké úrokové sazby a úrokový diferencíál.⁴³

V roce 1996 se však příliv čistého kapitálu snížil, investoři byli obezřetní kvůli růstu deficitu běžného účtu platební bilance.

Problémem se staly tzv. „špatné úvěry“. Projekty, na které byl bankou poskytnut úvěr, nebyly dostatečně ověřeny. Jejich podíl na celkových úvěrech dosáhl 35 % v létě roku 1996. Důvěra investorů tedy klesla. Dále rostl deficit běžného účtu platební bilance, který dosáhl 6,7 % v poměru k HDP za rok 1996, přitom přípustná mez deficitu má hodnotu 5 %. Deficit běžného účtu byl způsoben oslabujícím se exportem, poptávka v západní Evropě klesala, a zároveň rostoucím importem, který podporovaly zvyšující se domácí výdaje.⁴⁴

V červnu roku 1996 bylo rozhodnuto o zpřísnění restriktivní měnové politiky, ta byla orientována protiinflačně, dále byly potřeba oslabit celkové výdaje i dovoz. Toto opatření pomohlo zpomalit růst HDP.

Delegace MMF na základě návštěvy České republiky vypracovala Závěrečnou zprávu s datem 27. března 1997, ve které upozorňovala na problémy v české ekonomice. Delegace MMF byla znepokojena tím, že *deficit běžného účtu platební bilance se podstatně zvýšil, inflace setrvala na relativně vysoké úrovni a že oficiální makroekonomické cíle nebyly adekvátně ambiciózní. Delegace uvítala zpřísnění měnové politiky, k níž ČR přistoupila v polovině roku 1996.*⁴⁵

V Závěrečné zprávě dále stálo, že deficity běžného účtu platební bilance kolem 5 % jsou podle mezinárodních měřítek pokládány za vysoké a ty, které se blíží k 10 %, patří k nejvyšším na světě. Deficit běžného účtu platební bilance ČR ukazuje na poměrně pomalý růst výroby a exportu, nízkou rentabilitu průmyslu a naopak růst soukromé spotřeby. *Je to sice odrazem vyšších investic, avšak velká část z nich je koncentrována do oblasti infrastruktury a služeb a není tudíž pravděpodobné, že by mohly mít v krátkodobé perspektivě*

---

⁴³ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 138

⁴⁴ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 139

⁴⁵ Závěrečná zpráva pracovníků MMF z 27. března z návštěvy ČR. *Hospodářské noviny* [online]. 6. 6. 1997, č. 106, [cit. 2010-04-04]. Dostupný z WWW:

<[http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article\[sms_pay\]=true&article\[id\]=917672](http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article[sms_pay]=true&article[id]=917672)>.

*příznivý účinek na vývoz zboží. Vysoký deficit běžného účtu platební bilance by způsobil, že koruna by byla stále více náchylná stát se obětí spekulativních útoků.*⁴⁶

Vláda v důsledku této situace přišla s opatřením, které se týkalo např. snížení rozpočtových výdajů o 25 mld. Kč v rámci 8 měsíců, snížení tempa růstu mezd ve vládou řízených institucích, regulace kapitálového trhu atd. Tato i jiná opatření byla součástí tzv. prvního stabilizačního „balíčku“, který byl přijat dne 16. 4. 1997, avšak podle ČNB byl přijat pozdě. Už od září roku 1996 docházelo k postupnému znehodnocování měnového kurzu a strach finančních investorů byl na jeho vývoji zjevný. K útoku na českou korunu výměnou korunových aktiv za devizy přispěly 3 jevy:⁴⁷

- špatné zprávy o vývoji ekonomiky ČR za první čtvrtletí roku 1997
- politické problémy v ČR
- útoky na měny v jihovýchodní Asii v květnu

2.7.2 Průběh krize

Znehodnocování měnového kurzu, způsobené útokem spekulantů, nedůvěra a odchod investorů i nákup deviz podniky a domácnostmi, to byly první náznaky měnové krize ČR. Dne 27. 5. 1997 byl zaveden řízený plovoucí kurz. Měnový koš byl zrušen a koruna byla orientována na DEM. V této době stále docházelo ke znehodnocování kurzu koruny, která se dostala koncem srpna 1997 až na 34,8 CZK/1 USD (z původních 30,5 CZK/1 USD na konci května 1997). Dne 28. 5. 1997 byl přijat tzv. druhý stabilizační „balíček“, který se týkal dalších snížení rozpočtových výdajů, podpory restriktivní politiky ČNB v boji s inflací a s deficitem běžného účtu platební bilance atd. Dále došlo k výměně ministrů financí a průmyslu. Znehodnocování kurzu pomohlo udržet inflaci, která se pohybovala okolo 9 %, běžný účet platební bilance se znehodnocením kurzu pomalu zlepšoval. Kvůli měnové krizi přišlo 9 bank o své licence, což vypovídá o tom, že se měnové krize dotkla také bankovního sektoru.⁴⁸

---

⁴⁶ Závěrečná zpráva pracovníků MMF z 27. března z návštěvy ČR. *Hospodářské noviny* [online]. 6. 6. 1997, č. 106, [cit. 2010-04-04]. Dostupný z WWW:

<[http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article\[sms_pay\]=true&article\[id\]=917672](http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article[sms_pay]=true&article[id]=917672)>.

⁴⁷ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 140-142

⁴⁸ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 143-144

Pro komplexnější charakteristiku krize je uvedena následující tabulka, která zahrnuje vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů ekonomiky ČR.

Tabulka 14: Vybrané ukazatele ekonomiky ČR

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
HDP (%)	0,6	3,2	6,4	4,0	-0,7	-0,8	1,3	3,7	2,5	1,9	3,6
Míra inflace (%)	20,9	10,0	9,2	8,8	8,6	10,7	2,1	3,8	4,7	1,9	0,1
nezaměstnanost (%)	4,3	4,3	4,0	3,9	4,8	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8
běžný účet/HDP (%)	1,2	-1,9	-2,5	-6,7	-6,3	-2,1	-2,4	-4,7	-5,3	-5,7	-6,3

Zdroj: *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2010-04-13]. World Economic Outlook Database.

Dostupné z WWW:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=26&pr.y=11&sy=1993&ey=2003&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=935&s=NGDP_RPCH%2CPCPIPCH%2CLUR%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=>>

3 Současná finanční krize

Současná finanční krize je pravděpodobně nejhorší krize od roku 1929. V porovnání s ostatními krizemi je svým rozsahem daleko větší, hovoří se o globálním rozměru nákazy. Přesto můžeme shledat podobnosti s mnohými krizemi v minulosti. Současná krize má s těmi minulými podobné rysy a pravděpodobně bude mít i podobné důsledky. Rozdílem ve srovnání s historickými krizemi je to, že současná krize se odehrává v době nejpropojenějších ekonomik celého světa.

3.1 Příčiny současné finanční krize

Počáteční problémy lze spatřovat na začátku roku 2007 ve Spojených státech amerických na hypotečním trhu, nejde však jen o tento trh. *Podle všech znaků se jedná o globální finanční krizi, jejíž základní příčinou je dluhový problém.*⁴⁹

Prvotním problémem se stalo přílišné poskytování úvěrů, státy i rodiny se nadměrně zadlužovaly. Nadměrná úvěrová expanze byla vyvolána nízkými úrokovými sazbami ve Spojených státech a také sklonem k riziku finančních institucí v USA.

Příčiny nadměrné úvěrové expanze je ale potřeba hledat ještě pár let dozadu a to roku 2001, kdy Alan Greenspan reagoval na mohutný burzovní pokles, který způsobil teroristický útok 11. září tím, že vyhlásil *politiku levných peněz a kontinuálního snižování základní úvěrové sazby*. Úvěrová sazba se tak dostala z 6 % na 1 % v roce 2003. To pomohlo vlně investičních aktivit a tím i k oživení burzy. Spotřební a hypoteční úvěry rychle rostly, avšak jejich kvalita byla nedostatečná. Příliš úvěrů bylo tzv. nezdravých. Dalším problémem byl příliv likvidity z mimobankovního sektoru. Rizikovní investoři, kteří již měli potíže se splácením svých dluhů, je byli schopni splácet novými snadno dostupnými levnými půjčkami. Postupné zvyšování úrokových sazeb od roku 2003 způsobilo problémy. Na konci roku 2006 základní úroková sazba vrcholila na 5,25 %. To stupňovalo dluhové náklady a zpomalilo ekonomický růst, který v prvním čtvrtletí roku 2007 v USA činil jenom 0,7 %.⁵⁰

---

⁴⁹ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 295

⁵⁰ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 298

Mezi dalšími příčinami bylo to, že spotřební výdaje v USA stoupaly rychleji než příjmy, rostlo tak spotřebitelské zadlužení. Problémem je právě to, že v době, kdy mzdy stagnovaly, pracující žili nad své poměry a za každou cenu se snažili udržet si svou životní úroveň tím, že si půjčovali.⁵¹ Rodiny byly potom tak zadlužené, že své závazky jednoduše neměly z čeho splácet.

Největší zadlužení bylo v primárním bydlení, neustále však rostlo. Ceny nemovitostí se také zvyšovaly a spolu s tím se stále častěji objevovaly rizikovější typy hypoték. V dřívějších dobách člověk musel při pořízení domu zaplatit poměrně vysokou zálohu. V roce 2005 se při koupi nemovitosti platilo pouze 2 % z její prodejní ceny. V letech 2004 a 2005 byla třetina hypoték poskytována s variabilními úrokovými sazbami, kde splátky na začátku jsou nižší než u půjčky s fixní sazbou. Variabilní sazby mohly variovat jedním směrem a to nahoru. Dluhy byly nejen v oblasti bydlení, ale i na kreditních kartách. V současnosti skoro dvě třetiny majitelů kreditních karet mají zápornou bilanci a musí tudíž splácet. Úrokové sazby na nich ale rostou. Dalším problémem jsou spotřebitelské úvěry, které mají fixní splátky i úrokové sazby. Patří sem úvěry na koupi automobilu a studentské půjčky. Dlužníci ale neplatí včas a půjčky prodlužují.⁵²

Zásadním problémem tedy bylo, že v minulých letech americké banky lehkovážně půjčovaly peníze téměř každému, bez větších omezení. Dlužníci pak nebyli schopni splácet své úvěry, neměli peníze na splátky. Banky totiž půjčovaly peníze i lidem s nižšími příjmy. Splátky byly nastaveny tak, že v prvních letech lidé platili menší částky a po čase se jejich hodnota daleko zvýšila. Lidé přestali platit a banky jim byly nuceny domy zabavit. Věřitelé ale chtěli peníze, o domy zájem neměli. Proto vznikla na americkém trhu velká nabídka nemovitostí. Jejich cena tedy klesala. Americké banky neinkasovaly za nemovitosti tolik, kolik na ně na začátku půjčovaly. Dalším problémem pak bylo, že si banky pak také začaly půjčovat. Finanční investoři tedy neměli důvěru ve finanční instituce a chtěli zpět svůj kapitál. Tím se další instituce dostávaly do problémů. Na trhu se zvyšoval převis poptávky po penězích nad

---

⁵¹ FOSTER, John Bellamy, MAGDOFF, Fred. Velká finanční krize - příčiny a následky. Grimmus, 2009. s. 28

⁵² FOSTER, John Bellamy, MAGDOFF, Fred. Velká finanční krize - příčiny a následky. Grimmus, 2009. s. 32-34

nabídkou. Úrokové sazby na mezibankovním trhu výrazně rostly. Následkem bylo, že si banky půjčovat přestaly a ty, které peníze v hotovosti neměly, zkrachovaly.⁵³

3.2 Průběh krize v USA

V této kapitole bude uveden průběh krize ve Spojených státech. Budou popsány nejvýraznější příklady problémů amerických bank Fannie Mae a Freddie Mac, Lehman Brothers a pojišťovny AIG.

3.2.1 Fannie Mae a Freddie Mac

V únoru roku 2007 se značně zvýšil objem nesplácených hypotečních půjček vůči společnostem Fannie Mae a Freddie Mac, což jsou státem podporované společnosti, které se specializovaly na poskytování výhodných hypoték chudšímu obyvatelstvu.⁵⁴

Fannie Mae založil roku 1938 americký Kongres, agentura byla součástí Rooseveltova New Dealu a jejím cílem byla podpora bydlení. Úkolem agentury bylo zajištění potřebného množství finančních prostředků pro banky, které poskytují hypoteční úvěry. Protože Fannie Mae existovala pod americkým Kongresem, mohla si půjčovat peníze za poměrně nízký úrok nejen od domácích, ale i zahraničních investorů. Ty pak poskytla americkým bankám, které poskytují hypoteční úvěry. Zisk agentury Fannie Mae se počítal z rozdílu úroků, za který si od investorů půjčovala a úroků, za který úvěry dodávala americkým bankám. V roce 1968 byla založena agentura Freddie Mac, měla sloužit jako „protiváha“, aby se zabránilo monopolizaci na hypotečním trhu. V době, kdy se úrokové sazby snížily až na výše zmíněné 1 %, aktivita Freddie a Fannie se zvyšovala. Vykupovaly od bank hypotéky a prodávaly je investorům. Za rok 2002 se jejich čistý zisk zvýšil o 19,1 %. Na trhu nemovitostí se ale vytvářela „bublina“, jejímž „splasknutím“ se obě agentury dostaly do závažných problémů. Tempo růstu cen domů se velmi snížilo, později byl zaznamenán jejich propad. Protože značně narůstaly opožděné platby z hypotečních úvěrů, problémy se rozšířily na celém hypotečním trhu včetně Freddie a Fannie, které nemohou investovat do rizikových hypoték. Jejich akcie se začaly výrazně propadat. Hodnota cenných papírů klesala a obě agentury začaly počítat ztráty, které činily 11 mld. dolarů. Jejich bankrot by se stal pro americkou ekonomiku zásadním, trh s bydlením

---

⁵³ IDNES.cz [online]. 23. září 2008 [cit. 2010-04-07]. Proč je krize v Americe. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/proc-je-krize-v-americe-0bs//inv.asp?c=A080922_143223_inv_bab>.

⁵⁴ DVORÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 298

v USA by jednoduše nefungoval. Americká vláda se tomu snažila zabránit a 7. září 2008 převzala kontrolu nad těmito polostátními agenturami.⁵⁵

Americká vláda slíbila v příštích třech letech pomoc těmto dvěma agenturám, bez ohledu na jejich ztráty. Americká vláda už na jejich podporu vydala 111 mld. USD a je vlastníkem 80% podílu. Jejím cílem je zlepšit důvěru investorů, když bude za oběma agenturami stát.⁵⁶

3.2.2 Lehman Brothers

Po 158 letech od založení vyhlásila banka Lehman Brothers bankrot, byl to největší krach investiční banky v USA. Její pád se stal předzvěstí globální finanční krize. Krach této banky způsobil paniku v celém světě.

Banku Lehman Brothers založili tři židovští přistěhovalci původem z Německa v roce 1850. Byli to Henry, Emanuel a Myer Lehmanové, původně nesla název Alabama Cotton Treader. Byla čtvrtou největší investiční bankou a obchodníkem s cennými papíry. Měla 26 000 zaměstnanců a 61 poboček v celém světě. V roce 2007 byla na prvním místě Nejobdivovanějších investičních firem, které sestavuje časopis Fortune.⁵⁷

Lehman Brothers se stala největším upisovatelem hypotečních cenných papírů. Ty kvůli krizi na americkém hypotečním trhu ztrácely rychle svou hodnotu. Banka se tedy dostávala do značných problémů.

Osudné pro banku byl nízký poměr vlastního jmění k aktivům. Vlastní kapitál činil 30 mld. dolarů, kdežto hodnota aktiv byla až 600 mld. Tudiž pokles tržní hodnoty aktiv o 5 % by zcela vymazal vlastní jmění Lehman Brothers.⁵⁸

---

⁵⁵ BRYCHTA, Jaroslav. *Finance.cz* [online]. 25.7.2008 [cit. 2010-04-07]. Freddie Mac a Fannie Mae noční můrou obchodníků. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/180097-freddie-mac-a-fannie-mae-nocni-murou-obchodniku/>>.

⁵⁶ ČT24 [online]. 27. 12. 2009 [cit. 2010-04-07]. Agentury Fannie Mae a Freddie Mac dostanou tolik, kolik budou potřebovat. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/76423-agentury-fannie-mae-a-freddie-mac-dostanou-tolik-kolik-budou-potrebovat/>>.

⁵⁷ STUHLÍK, Jan. *Peníze.cz* [online]. 14.09.2009 [cit. 2010-04-08]. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/59054-pad-lehman-brothers-co-poslalo-svet-do-financni-propasti/>>.

⁵⁸ VOSEČEK, Václav. *IHNed.cz* [online]. 15. 9. 2008 [cit. 2010-04-08]. Lehman Brothers zažádá o bankrotovou ochranu. Dostupné z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-27626670-lehman-brothers-zazada-o-bankrotovou-ochranu/>>.

Vedení banky chtělo pomoc státu, aby centrální banka (FED) povolila Lehman Brothers transformaci na komerční banku. Mohla by tak získávat vklady od klientů. Také by mohla získat finanční pomoc, kterou centrální banka nabízela. FED ale odmítl.

13. a 14. září 2008 svolala vláda zástupce největších amerických bank, které chtěla přesvědčit, aby špatná aktiva banky Lehman Brothers odkoupily a zdravou banku prodaly. To se ale nepodařilo. Ani převzetí banky bankou Bank of America se nepovedlo. Britská Barclays Capital byla odhodlaná Lehman Brothers koupit pod podmínkou, že by se americká vláda zaručila za její špatná aktiva. Ministr financí ale s podmínkou nesouhlasil.⁵⁹

15. září 2008 americká investiční banka požádala o bankrotovou ochranu před věřiteli. Byl to největší bankrot v historii Spojených států. Banka měla 60 mld. dolarů ve špatných investicích do realit.⁶⁰

Během jedné hodiny se akciové trhy propadly tak, že investoři přišli o více než 300 mld. USD. Za celý den z trhu zmizelo více než 700 mld. USD.⁶¹

Důsledkem krachu této velké banky bylo to, že několik tisíc lidí přišlo o práci a investoři o 700 mld. dolarů. Prudce padaly burzy po celém světě včetně Pražské burzy.

V den bankrotu 15. 9. 2008 se americký dolar silně oslabil k ostatním měnám, což je dalším důsledkem. Nejvíce na oslabení dolaru získal japonský jen, na americký dolar získal 2,3 %, euro vůči dolaru posílilo celkem o 1,7 %.⁶²

I když banka Lehman Brothers byla dost velká a hlavně provázaná se spoustou světových bank, americká centrální banka spolu s vládou přesto nepomohly a banka tak zkrachovala. To je varování pro ostatní velké banky, nesmí se kvůli své velikosti spoléhat na záchranu.

---

⁵⁹ STUHLÍK, Jan. *Peníze.cz* [online]. 14.09.2009 [cit. 2010-04-08]. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/59054-pad-lehman-brothers-co-poslalo-svet-do-financni-propasti>>.

⁶⁰ ČT24 [online]. 15. 9. 2009 [cit. 2010-04-08]. Bankrot banky Lehman Brothers urychlil světovou finanční krizi. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/66775-bankrot-banky-lehman-brothers-urychlil-svetovou-financni-krizi/>>.

⁶¹ STUHLÍK, Jan. *Peníze.cz* [online]. 14.09.2009 [cit. 2010-04-08]. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/59054-pad-lehman-brothers-co-poslalo-svet-do-financni-propasti>>.

⁶² MIKULKA, Milan; KRÁLÍČEK, Tomáš; VOSEČEK, Václav. *IHNed.cz* [online]. 15. 9. 2008 [cit. 2010-04-08]. Dolar prudce oslabil. Stahuje ho krize Lehman Brothers. Dostupné z WWW: <<http://finweb.ihned.cz/c1-27628520-dolar-prudce-oslabil-stahuje-ho-krize-lehman-brothers>>.

Podle Zprávy amerického soudního vyšetřovatele Antona Vulkase, investiční banka před svým bankrotem falšovala účetnictví. Ve Zprávě je uvedeno, že se účetní výkazy na začátku roku 2008 neshodují se skutečným stavem o 50 mld. USD. Právě tuto sumu peněz banka použila na rizikové investice a následně to tajila. Se špatnými úvěry byl ale problém a banka tak o peníze přišla. Ve Zprávě je také obviněna auditorská společnost Ernst & Young, která tyto účetní údaje potvrzovala jako správné.⁶³

Krach Lehman Brothers odstartoval šíření finanční krize mimo Spojené státy. Důvěra finančních institucí klesala, a tak si přestaly půjčovat. Lidé tedy nedostávali peníze. Lehman Brothers zkrachovala díky spekulacím s hypotékami, které ztratily svou hodnotu splasknutím realitní bubliny.

3.2.3 AIG (American International Group)

Po pádu čtvrté největší americké investiční banky Lehman Brothers vládla špatná situace i v největší americké pojišťovně AIG.

AIG byla založena v roce 1919 v Šanghaji, její současné sídlo je v New Yorku. AIG je největší pojišťovací společnost světa. Zaměstnává kolem 116 000 lidí ve více než 100 zemích.⁶⁴

Problémem AIG byla nedostatečná likvidita, proto 16. 9. 2008 FED půjčil pojišťovně 85 mld. USD. Tato půjčka měla uklidnit klienty a další partnery pojišťovny, aby neodstupovali od sjednaných pojistek nebo neprodávali aktiva spojená s AIG. Americká vláda tak za tuto půjčku získala 79,9% podíl.⁶⁵ Prakticky tak vstoupila do řízení pojišťovny AIG. Měla právo na výměnu části managementu a právo veta na výplatu dividend. Úvěr byl sjednán na 2 roky a měl být splacen z výtěžku z prodeje majetku.

---

⁶³ *IDNES.cz* [online]. 12. března 2010 [cit. 2010-04-08]. Banka Lehman Brothers podváděla, tvrdí rozsáhlá zpráva. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/eko-zahranicni.asp?c=A100312_170622_eko-zahranicni_fih>.

⁶⁴ CVRČEK, Miroslav. *IHNed.cz* [online]. 16. 9. 2008 [cit. 2010-04-09]. Fed se snaží zachránit AIG, půjčí jí 85 miliard dolarů. Dostupné z WWW: <<http://in.ihned.cz/c1-27721270-fed-se-snazi-zachranit-aig-pujci-ji-85-miliard-dolaru>>.

⁶⁵ CVRČEK, Miroslav. *IHNed.cz* [online]. 16. 9. 2008 [cit. 2010-04-09]. Fed se snaží zachránit AIG, půjčí jí 85 miliard dolarů. Dostupné z WWW: <<http://in.ihned.cz/c1-27721270-fed-se-snazi-zachranit-aig-pujci-ji-85-miliard-dolaru>>.

Důsledkem potíží pojišťovny AIG v USA poklesla důvěryhodnost i českých poboček (První americko-česká pojišťovna a Amcico AIG Life).⁶⁶ Obě pobočky ale prohlásily, že fungují zcela normálně.

Vláda pojišťovně pomohla z důvodu, že by její pád ještě více zhoršil situaci na světových finančních trzích. Kdyby nastal krach této společnosti, ostatní velké banky ve světě by se potýkaly s nemalými problémy.

V následující tabulce je uveden přehled bank, které měly roku 2008 problémy.

---

⁶⁶ TRYNER , Miroslav. *Euro.cz* [online]. 17/09/2008 [cit. 2010-04-07]. Fed pomůže pojišťovně AIG. Dostupné z WWW: <<http://www.euro.cz/id/s2c4q8ahb2/detail.jsp?id=98513&isfulltext=1>>.

Tabulka 15: Problémy amerických bank

Zkrachovalé banky			
Název banky	Datum	Popis problému	Pokles cen akcií
IndyMac	11. 7. 2008	IndyMac zkrachovala pod nátlakem vkladatelů. Ti ze strachu z jejího zhroutení vybírali své úspory. Náklad krachu této banky byl odhadnut na 4 – 8 mld. USD. Byl to třetí největší bankovní krach v poválečné historii USA.	100 %
Lehman Brothers	15. 9. 2008	Lehman Brothers zkrachovala důsledkem ztráty hodnoty hypotečních cenných papírů. Pád této investiční banky způsobil pád akciových trhů všude na světě.	100 %
Washington Mutual	26. 9. 2008	Americká vláda nechala zavřít největší domácí spořitelnu.	100 %
Banky, které měly problémy			
Citigroup	-	Banka se potýkala s výraznou ztrátou, během třech čtvrtletí přišla o 17,4 mld. USD.	58 %
AIG	16. 9. 2008	Pojišťovna v důsledku krize hypotečního a úvěrového trhu tři čtvrtletí vykazovala ztrátu, která dosáhla 18,5 mld. USD. Pomohla jí americká centrální banka, pojišťovně půjčila 85 mld. USD a převzala tak 79,9 % akcií AIG.	95 %
Morgan Stanley	22. 9. 2008	Největší japonská banka Mitsubishi UFJ Financial Group oznámila plán nákupu 10 – 20 % akcií Morgan Stanley.	66 %
Goldman Sachs	24. 9. 2008	Miliardář Warren Buffett investoval do banky Goldman Sachs 5 mld. USD.	41,5 %
Převzaté banky			
Bear Stearns	16. 3. 2008	Tato pátá největší investiční banka se stala první finanční institucí, kterou postihla krize na úvěrových trzích, potíže v důsledku propadu hypotečního a úvěrového trhu přišly v polovině roku 2007. JPMorgan Chase & Co koupila Bear Stearns za pouhé 2 USD za akcii.	81 %
Merrill Lynch	15. 9. 2008	Bank of America, druhá největší americká banka, schválila převzetí banky Merrill Lynch za 50 mld. USD.	65 %
Wachovia	29. 9. 2008	Největší americká finanční skupina Citigroup převzala šestou největší americkou banku Wachovia, jejíž hospodaření bylo poškozeno kvůli úvěrové krizi.	99 %

Zdroj: VOSEČEK, Václav; KRÁLÍČEK, Tomáš. *IHNed.cz* [online]. 29. 9. 2008 [cit. 2010-04-09]. Pády a krachy amerických bank. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.ihned.cz/c1-28412670-prehledne-pady-a-krachy-americkych-bank>

3.3 Průběh krize v Evropě

V této kapitole bude uveden průběh krize v Evropě, konkrétně na Islandu, v Maďarsku a v České republice.

3.3.1 Island

Nejvíce a nejrychleji finanční krize postihla Island. Tak jako Island žádná jiná vyspělá země od dob Velké deprese takovou situaci nezažila. Příčiny krize je třeba hledat u tří největších islandských bank a jejich agresivní zahraniční expanze. Ekonomika tohoto státu se dostala k bankrotu. Stát přebíral kontrolu nad třemi hlavními bankami: Kaupthing, Landsbanki a Glitnir, aby zabránil krachu tamního bankovního systému.⁶⁷

Ve druhé polovině 90. let proběhla na Islandu liberalizace bankovního sektoru, to přispělo k růstu ekonomiky. Do té doby islandská ekonomika závisela především na rybolovu a vývozu mořských produktů.

I bankovní sektor Islandu se dostal do problémů díky přílišnému poskytování půjček. Po krachu investiční banky Lehman Brothers problémy rostly. Bankovní sektor v minulosti značně expandoval v zahraničí, bankéři nakupovali podíly v menších institucích. Problémem se staly také investice do rizikových cenných papírů, právě jejich cena se odrážela od amerického hypotečního trhu. Islandské banky se dostaly do potíží a tak je v říjnu roku 2008 vláda převzala.

Islandská vláda vzápětí požádala MMF a skandinávské země o pomoc. Z této strany může využít až 10 mld. USD pokud splní určité podmínky, mezi kterými je i dohoda s věřiteli, aby jim byly splaceny závazky. Další podmínkou MMF je i úsporné hospodaření. Vláda provedla škrty ve výdajích a zvýšila daně, aby získala potřebné finance navíc.⁶⁸

Důsledkem krize na Islandu se mnoho imigrantů chtělo vrátit zpět do svýchrodných zemí a to by pro ekonomiku znamenalo velké problémy. Mezi imigranty převažují lidé z Polska, Filipín

---

⁶⁷ KRÁLÍČEK, Tomáš. *IHNed.cz* [online]. 9. 10. 2008 [cit. 2010-04-09]. Dopady krize: Island už ovládá tři hlavní banky v zemi. Dostupné z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-28909040-dopady-krize-island-uz-ovlada-tri-hlavni-banky-v-zemi>>.

⁶⁸ LAVIČKA, Václav. *IHNed.cz* [online]. 21. 7. 2009 [cit. 2010-04-09]. Island nalije do bank 2 miliardy dolarů. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-37844760-island-lije-do-bank-2-miliardy-dolaru>>.

a Thajska. Právě imigranti ve větší míře tvoří levné pracovní síly, které souvisí s rybolovem. Jejich odchod by ekonomickou situaci rapidně zhoršil.

Za loňský rok se z Islandu odstěhovalo 10 612 obyvatel, což je od roku 1887 nejvíce. Island má okolo 320 000 obyvatel.⁶⁹ Hlavním jejich cílem je Evropa, především Polsko a skandinávské státy Norsko, Dánsko a Švédsko.

Dopadů krize na Islandu je tedy hned několik:

- padly banky,
- islandská koruna se zhroutila,
- země se dostala před bankrot,
- nezaměstnanost,
- odchod obyvatel,
- odstup islandské vlády (hovoří se o první vládě, která padla důsledkem globální krize).

Krize na Islandu má negativní dopad i pro Českou republiku, konkrétně pro město Hradec Králové, které investovalo do dluhopisů bank Glitnir a Landsbanki celkem 77,5 mil. korun. Dosud město nezískalo peníze zpět. Přitom splatnost dluhopisů padlých bank měla být letos v březnu a dubnu. Nejvíce finančních prostředků půjčily lidem na Islandu německé banky. Také Velká Británie a Nizozemsko chtějí od Islandu 100 mld. korun za vklady jejich občanů. Islandská ekonomika za loňský rok klesla o 7,4 % a pokles je očekáván i letos.⁷⁰

Jedním z řešení situace na Islandu má být vstup do EU. Referendum o vstupu země do EU se má konat příští rok. Dalším řešením je vybudovat nový bankovní systém, který na Islandu zanikl.

---

⁶⁹ *IHNed.cz* [online]. 23. 2. 2010 [cit. 2010-04-09]. Kvůli krizi se z Islandu odstěhoval rekordní počet lidí. Dostupné z WWW: <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-40701160-kvuli-krizi-se-z-islandu-odstehoval-rekordni-pocet-lidi>>.

⁷⁰ *Finanční noviny.cz* [online]. 07.04.2010 [cit. 2010-04-09]. Hradec investici 77,5 mil. Kč do islandských bank zpět nedostal. Dostupné z WWW: <http://www.financninoviny.cz/financi-krize/zpravy/hradec-investici-77-5-mil-kc-do-islandskych-bank-zpet-nedostal/459752&id_seznam=>>.

3.3.2 Maďarsko

Také Maďarsko se dostalo kvůli krizi do problémů. Před krizí se tato země potýkala s poměrně slabým hospodářským růstem a vysokou inflací. MMF proto nabídl této malé zemi uprostřed Evropy pomoc. Krizi předcházela značný propad akciových trhů a to o čtvrtinu. Maďarský forint se o 5 % oslabil proti euru a trh s dluhopisy nefungoval.⁷¹ Problémy tedy byly na světě. Důvodem těchto problémů byl vysoký deficit veřejného rozpočtu, se kterým se země potýká už řadu let. Maďarsko si tedy peníze půjčovalo v zahraničí. To se ale stalo během současné krize a neochotě půjčovat problém. Finanční podporu Maďarsku slíbil MMF.

V porovnání s Islandem se oba státy potýkaly se značným deficitem běžného účtu platební bilance, s přílišnými úvěry a půjčkami v cizí měně kvůli vysokým domácím úrokovým sazbám. To se ale stalo vážným problémem, v případě Islandu došlo k silnému znehodnocení koruny a závazky spotřebitelů tak výrazně vzrostly. Lidé pak na splácení neměli peníze. Maďaři tuto situaci vyřešili tak, že třetí největší banka v zemi MKB Bank zamezila poskytování půjček v eurech a také ve švýcarských francích, které si domácnosti oblíbily kvůli nižším úrokovým sazbám, aby se splácením nenastal kvůli změnám kurzu forintu problém. Lidé si tak podle banky nebudou půjčovat kvůli vysokým domácím úrokovým mírám vůbec.⁷²

Když krize na zemi dolehla, centrální banka v Maďarsku zvýšila o 3 % úrokové sazby. Základní úroková sazba se dostala na 11,5 %, s cílem podpořit domácí měnu a zamezit inflaci. Při dalším porovnání Maďarska s Islandem:

- deficit běžného účtu platební bilance Islandu za rok 2006: 25 % HDP,
- deficit běžného účtu platební bilance Islandu za rok 2007: 17 % HDP,
- deficit běžného účtu platební bilance Maďarska za rok 2006: 6,5 % HDP,
- deficit běžného účtu platební bilance Maďarska za rok 2007: 5,5 % HDP.⁷³

⁷¹ VLKOVÁ, Jitka. *iDNES.cz* [online]. 14. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Finanční krize se přelila také do Maďarska. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/financni-krize-se-prelila-take-do-madarska-fg7-/ekonomika.asp?c=A081013_212726_ekonomika_dp>.

⁷² VLKOVÁ, Jitka. *iDNES.cz* [online]. 14. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Finanční krize se přelila také do Maďarska. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/financni-krize-se-prelila-take-do-madarska-fg7-/ekonomika.asp?c=A081013_212726_ekonomika_dp>.

⁷³ VITAMVÁSOVÁ, Lucie. *IDNES.cz* [online]. 29. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Na Maďarsko doléhá krize na finančních trzích. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/na-madarsko-doleha-krize-na-financnich-trzich-fn5-/inv.asp?c=A081025_115950_inv_hla>.

Z porovnání je tedy patrné, že situace v Maďarsku před krizí nebyla tak vážná jako na Islandu. Přesto krize v tomto státě byla výrazná.

Poptávka po maďarských státních dluhopisech najednou neexistovala. V době, kdy na Islandu naplno propukla krize, se maďarská aktiva začala prodávat. Dalším problémem byla nedůvěra mezi bankami, následkem toho si banky mezi sebou přestaly půjčovat a mezibankovní trh tak zamrzl. Domácí měna oslabila, proto se půjčky v zahraničních měnách staly dražšími.

Vláda řešila krizi úspornými opatřeními, které zahrnují snížení platů a propouštění ve veřejném sektoru. Lidé kvůli rozhodnutí vlády demonstrovali. Úsporná opatření byla podmínkou za půjčky od MMF. Za úsporná opatření se považují kromě zmrazení mezd také zrušení odměn, prémie a třináctých platů.⁷⁴

Dopady krize v Maďarsku:

- oslabení ekonomického růstu (kvůli zpomalení západních ekonomik, na kterých je Maďarsko závislé),
- zvýšení úrokových sazeb,
- oslabení domácí měny,
- zamrznutí mezibankovního trhu,
- odchod investorů,
- úsporná opatření.

---

⁷⁴ *IDNES.cz* [online]. 29. listopadu 2008 [cit. 2010-04-10]. Tisíce Maďarů demonstrovaly proti úsporným opatřením vlády. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/tisice-madaru-demonstrovaly-proti-uspornym-opatrenim-vlady-p58/-eko-zahranicni.asp?c=A081129_183252_eko-zahranicni_jan>.

3.3.3 Česká republika

V České republice jsme také pocítili krizi, i když jinak než výše zmíněné státy. Finanční instituce v ČR do rizikových neprůhledných nástrojů neinvestovaly jako v ostatních státech, proto se nám první vlna dopadů finanční krize vyhnula. Další vlna negativních dopadů však Českou republiku postihla. Zahraniční poptávka poklesla, firmy přišly o zakázky a zvýšila se nezaměstnanost.

Banky v České republice se na rozdíl od těch zahraničních řadí k nejzdravějším ve světové ekonomice. Česká národní banka stejně tak jako zahraniční banky na konci roku 2008 snížila úrokové sazby, aby posílila likviditu v ekonomice a posílila také poskytování úvěrů. Ty se ale více poskytovat nezačaly. Banky si více své klienty prověřují, aby se omezil problém s jejich nesplácením.

Ve spořicíh účtech se úrokové sazby snížily zhruba o 1 %. Lidé tak nezískají více než 2,5 %. Reálné zhodnocení díky poklesu inflace ale nastalo.⁷⁵

Hospodářství České republiky je závislé na západních ekonomikách, především však na Německu, proto se hovoří o tom, že se situace u nás zlepší, až se zlepší situace tam.

Důsledkem krize v České republice se podstatně zpomalilo tempo ekonomiky v porovnání s minulými lety, zhoršila se nezaměstnanost, došlo ke snížení mezd a tím zhoršení životní úrovně, zvýšily se daně, zlevnily nemovitosti. Cizinci, kteří sem přišli za prací, zemi opouštěli a v důsledku ztráty práce se zvýšila kriminalita.

Mezi odvětví české ekonomiky, které byly zasaženy krizí nejvíce, patří automobilový průmysl, bankovní sektor, cestovní ruch, sklářský průmysl, doprava, hutnictví, strojírenství textilní průmysl a stavebnictví.

Automobilový průmysl pocítil krizi asi nejvíce. Pro českou ekonomiku je přitom klíčový. Automobilové společnosti musely omezit výrobu, ta v prvním pololetí roku 2009 značně poklesla. Konkrétně výroba osobních automobilů poklesla o 11 %, nákladních automobilů o

---

⁷⁵ ZÁMEČNÍK, Petr. *IDNES.cz* [online]. 22. října 2009 [cit. 2010-04-10]. Průvodce rokem s krizí v Česku. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/pruvodce-rokem-s-krizi-v-cesku-der-inv.asp?c=A091020_104234_inv_bab>.

54 % a motocyklů o 61 %. Prodej největší automobilky Škoda Auto zaznamenal značný pokles. Mnoho zaměstnanců bylo propuštěno, bylo také méně zakázek a nízká poptávka.

Banky v České republice finanční krizi výrazně nepocítovaly. Pouze stavební spořitelny zaznamenaly pokles klientů. Na hypotečním trhu je patrný pokles hypoték poskytnutých občanům.

Cestovní ruch zaznamenal značný pokles. České hotely se potýkají s úbytkem hostů, především cizinců. Několik cestovních kanceláří ukončilo svoji činnost, např. CK Tomi Tour.

Ve sklářském průmyslu jsme mohli zaznamenat krach společností, mezi kterými je Bohemia Crystalex Trading a Porcela Plus. Krize zasáhla i Jablonex Group. Průmysl se rovněž potýkal s poklesem zakázek i propouštěním.

Krize značně poznamenala firmy s nákladní silniční dopravou. Počet zakázek silně poklesl. Mnoho řidičů přišlo o práci. Ztrátu zaznamenala i letecká společnost ČSA.

Výrazné propouštění proběhlo v hutí Arcelor Mittal Ostrava a stejně tak i ve třetím největším podniku Evraz Vítkovice Steel. Firmy nevyužívají 100 % kapacity.

Tržby se propadly i ve strojírenských společnostech. Např. pražská společnost Siemens Kolejová vozidla ukončila svou výrobu.

V textilním průmyslu vykazala ztrátu např. největší oděvní společnost Oděvní podnik Prostějov, další podniky propouštěly.⁷⁶

V odvětví stavebnictví se výrazně projevila nejistota a opatrnost investorů. Jejich aktivita se na českém realitním trhu na počátku krize roku 2008 propadla v porovnání s rokem předchozím o téměř 70 %. Problémem pro developery, kterým je např. Orco, se staly vyšší požadavky od bank, jde o poměr vlastních zdrojů a úvěru. Kvůli zpřísnění kritérií pro udělování úvěrů se developeri dostali do potíží s financováním projektů.⁷⁷

---

⁷⁶ *IHNed.cz* [online]. 7.9.2008 [cit. 2010-04-11]. Přehledně: Která odvětví české ekonomiky zasáhla krize nejvíce. Dostupné z WWW: <<http://obrazem.ihned.cz/c1-38251010-prehledne-ktera-odvetvi-ceske-ekonomiky-zasahla-krize-nejvice>>.

⁷⁷ MÁŠOVÁ, Hana; KORBEL, Petr. Kolaps na český způsob. *EKONOM*. 25.9.2008, č. 39, s. 16-23.

3.4 Další dopady krize

Celý svět zaznamenal pokles ekonomiky. Poprvé od dob Velké deprese poklesl na krátkou dobu celosvětový produkt. K poklesu HDP ale nedošlo ve všech zemích světa. Např. HDP Číny se v posledním loňském čtvrtletí zvýšil o 8,4 % a HDP v Indii o 5,8 %. V zemích EU byl pokles HDP za poslední loňské čtvrtletí větší než v USA nebo Kanadě. Důvodem jsou přeregulované ekonomiky Evropy. EU ještě ani v současné době nemá bez omezení volný pohyb pracovních sil.⁷⁸

Je pravděpodobné, že tak velká mocnost jako je Čína, předčí během následujících 25 - 30 let v HDP Spojené státy americké. Čína je krizí zasažena méně. Samozřejmě export do USA a Evropy výrazně zpomalil. Čína také vyvázla s malým dopadem díky tomu, že má malou roli ve finančním systému, měla přebytkový rozpočet i přebytek běžného účtu platební bilance. Zvyšuje se tak její celosvětový vliv.⁷⁹

Krize má i svou určitou pozitivní stránku. Banky nebudou tolik riskovat. Dále jednoduše to, co není potřeba, aby fungovalo a jen „zabírá“ na trhu své místo, skončí. A naposledy, v některých státech dojde k reformám, které již delší dobu potřebují.

---

⁷⁸ MACHALA, Karel. Vítězové a poražení globální finanční krize. *Bankovníctví*. 2010, č. 1, s. 8-10.

⁷⁹ Snahy o řešení finanční a ekonomické krize. *Bankovníctví*. 2009, č. 4, s. 18-19.

4 Způsoby řešení a možnosti předcházení krize

Současná finanční krize je nejhorší událostí od 30. let minulého století. Je zřejmé, že její řešení musí být globální, když je krize globálními příčinami způsobená a ekonomika dnešního světa je globálně propojená. Kterékoliv řešení ale bude velmi drahé, daňové poplatníky bude stát miliardy eur a dolarů.

Při řešení krizí je důležité nevyvolat paniku mezi lidmi, protože jakmile lidé budou vědět, že je jejich ekonomika ve špatné situaci, přestanou nakupovat, šetří a problémy se jen zvětšují.

Foster a Magdoff⁸⁰ citují větu od ekonoma Galbraitha, která zní: „*První pravidlo centrálního bankovníctví je, že když jde loď ke dnu, centrální bankéři musí pumpovat do systému peníze o sto šest.*“ Jakmile tedy byla situace na finančních trzích vážná, šířila se panika a hodnoty akciových podílů se prudce propadaly, Federální rezervní banka pumpovala do ekonomiky stovky miliard dolarů. To se však projevilo hromaděním hotovosti a neochotou poskytnout mezibankovní půjčky. Trh s úvěry tedy zamrzl.

Centrální banky ve světě krizi začaly řešit od samého počátku, v době, kdy padly největší banky, a to v posledním čtvrtletí roku 2008. V tuto dobu snížily základní úrokové sazby o 0,5 %. Mezi ty, které tak učinily, patřily centrální banky USA, eurozóny, Velké Británie, Švýcarska, Kanady a Švédska. Později se ke snižování sazeb přidalo Japonsko, Čína nebo Spojené arabské emiráty.⁸¹ Pokles sazeb je řešením, jak dostat do oběhu více peněz. Cílem je obnovení důvěry v ekonomiku. Sazby ovlivňují úročení úvěrů.

Jako jedno z řešení krize podle Světového ekonomického fóra z Davosu, je podpora „špatné banky“⁸², do které by se převáděla riziková aktiva, která jsou problematická pro finanční systém. Česká republika učinila podobné řešení v podobě založení České konsolidační banky, která vykupovala od bank „špatné úvěry a „čisté banky“ se mohly prodat za vyšší cenu. Je tedy důležité stabilizovat finanční systém, jinak se ekonomika neoživí. K tomu je potřeba odstranit špatné dluhy z bilancí bank, které souvisí s americkou hypoteční krizí. Dobré banky

⁸⁰ FOSTER, John Bellamy, MAGDOFF, Fred. Velká finanční krize - příčiny a následky. Grimmus, 2009. s. 111

⁸¹ IDNES.cz [online]. 8. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Centrální banky USA a Evropy válčí s krizí snížením úrokových sazeb. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/centralni-banky-usa-a-evropy-valci-s-krizi-snizenim-urokovych-sazeb-1gd/-eko-zahranicni.asp?c=A081008_131535_eko-zahranicni_pin>.

⁸² IDNES.cz [online]. 1. února 2009 [cit. 2010-04-13]. Davos podpořil „špatnou banku“ jako možné východisko z krize. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/davos-podporil-spatnou-banku-jako-mozne-vychodisko-z-krize-p4w/-eko-zahranicni.asp?c=A090201_221918_eko-zahranicni_abr>.

tak budou moci získat nový soukromý kapitál a obnovit úvěrovou aktivitu. Ve Velké Británii převládalo řešení, při kterém stát vložil kapitál do bank, v podstatě je tedy zestátnil a tím garantoval nové půjčky spolu s vládním pojištěním rizikových aktiv.

Vlády ekonomicky významných států situaci, vzniklou finanční krizí a následnou recesí, řeší na dluh. Úrokové sazby se snížily na minimální hodnoty. Pokud by nastala inflace, vydělají na tom dlužníci, sníží se totiž reálná hodnota jejich dluhů. Dlužníci by platili své dluhy ve znehodnocené měně. Prodělají naopak ti, kteří si šetří a spoří a zadlužení nejsou.⁸³

V minulosti už došlo k řadě krizí, jsou známy jejich příčiny a z těch vyplývá řada opatření, kterými by se dalo předcházet krizím budoucím. Opatření může zabránit ztráty důvěry finančních investorů a příchodu krize. Helísek⁸⁴ ve své publikaci některá opatření uvádí.

Jako jedno z hlavních opatření uvádí oslabení závislosti na přílivu kapitálu, ke kterému můžeme dojít snížením deficitu běžného účtu platební bilance. S tímto problémem souvisí měnová a fiskální politika a také vývoj měnového kurzu, jeho zhodnocení oslabuje export a naopak podporuje import.

Opatřením proti krizi může být také udržení nízké inflace, která by mohla zhodnocování měnového kurzu zabrzdit.

Dále je známé, že měnové krize postihují země, které mají režim fixního kurzu, proto opatřením proti této krizi je kurzová politika. Je potřeba, pokud si to vývoj ekonomiky vyžaduje, včas upravit kurz (devalvací nebo rozšířit flukтуаční pásmo).

Dalším důležitým opatřením je docílit stability bankovní soustavy a to efektivním bankovním dohledem. S tím souvisejí konkrétní opatření, jako je uzavření bankovních institucí, které mají nedostatek kapitálu nebo kontrola rizikových operací. Se současnou krizí také souvisí opatření, kterým je vyřešit problém přežívání velkých finančních institucí, které jsou ve ztrátě. Velké banky jsou problémem, jejich management uvažuje tak, že jsou příliš velké, aby je mohl stát nechat zkrachovat. A to jen podporuje jejich rizikové chování. Stabilita bankovní soustavy by se dala dosáhnout i dostatečnými potřebnými zdroji informací a autoritou pro orgán dohledu nad finančními institucemi.

---

⁸³ MACHALA, Karel. Vítězové a poražení globální finanční krize. *Bankovníctví*. 2010, č. 1, s. 8-10.

⁸⁴ HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004, s. 129-132

Centrální banky by dále měly mít dostatečné měnové rezervy, aby mohly např. bránit kurz v době spekulativního útoku svými intervencemi. Rezervy bank mohou zabránit některým odlivům zahraničního kapitálu.

Dalším možným opatřením je i částečná regulace přílivu kapitálu, která by měla být orientována na rizikový kapitál, jako jsou bankovní vklady a krátkodobé dluhopisy, tedy krátkodobý kapitál. Cílem této regulace je omezení rizika odlivu tohoto kapitálu, se kterým souvisí i tlak na měnový kurz.

Problémem výše zmíněných opatření je podle Heliska jejich včasnost a rozpoznání přicházejícího nebezpečí. S tím také souvisí varování před možnými následky ze strany MMF, které často vlády neberou vážně a s opatřeními se nezabývají. Tato situace nastala v Thajsku roku 1997.

Při porovnání současné krize s Velkou hospodářskou krizí z roku 1929, obě začaly v USA. USA je velmoc, která ovládá svět. Obě krize mají určité podobnosti, ale i rozdíly. Podobnými rysy může být krach firem a bank, nebo růst nezaměstnanosti. Rozdíly můžeme sledovat v původu krize. Velká hospodářská krize byla zapříčiněna krachem newyorské burzy roku 1929. Ceny akcií na americké burze tehdy prudce propadaly. Současná krize začala téměř o 80 let později a má svůj původ na hypotečním trhu. Při řešení Velké hospodářské krize postupovali podle Rooseveltova programu „New Deal“, jehož hlavním cílem bylo překonat chudobu, chránit úspory lidí a podporovat banky. Jistou podobu při řešení lze sledovat i nyní. Jedním z hlavních bodů řešení podle „New Dealu“ bylo financování veřejných prací, které měly snížit nezaměstnanost. Stejně tak i řešení současné krize vyžaduje podporu zaměstnanosti, je důležité vytvořit nová pracovní místa.

Měly by se upřednostňovat dlouhodobá řešení krizí před krátkodobými, jakým bylo např. šrotovné, po kterém sice nastal značný nárůst prodeje automobilů, ovšem tato situace je pouze dočasná. Po skončení takového programu se problémy opět vrátí. Špatnou ekonomickou situaci tato řešení jen na čas oddálí.

Při řešení finančních krizí hraje významnou roli MMF, který dokáže poskytnout značnou finanční podporu pro postižené země. Finanční podpora je pro oživení ekonomické aktivity důležitá. Stejně tak je důležité uklidnit investory a přesvědčit je, že své závazky země splatí.

Řada zemí krizi řeší expanzivní monetární a fiskální politikou, která je uskutečňována dvěma způsoby a to, způsobem snížení daní nebo způsobem zvýšení vládních výdajů. Je ale paradoxní, že i když dnešní krizi způsobilo neúměrné zadlužování, vlády tuto situaci často řeší slibováním dalších výdajů na dluh.

Podle amerických ekonomů finanční krize v USA neskončila a její ekonomika se nevrátí na úroveň, kterou měla před začátkem krize, dříve než v roce 2013. Profesor ekonomie Kalifornské univerzity Michael Intriligator zase tvrdí, že trh práce se vrátí na předkrizovou úroveň nejdříve roku 2016. Vláda Spojených států sice bankám pomohla, ale pouze dočasně. Další propad finančního sektoru podle ekonoma Johnsona jenom oddálila.⁸⁵

---

⁸⁵ Finanční krize v USA nekončí. *Bankovníctví*. 2010, č. 1, s. 6.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat nejvýznamnější hospodářské krize v historii a vymezit jejich společné faktory, včetně vymezení možností předcházení krizím.

Nejprve bylo důležité vysvětlit základní teoretické pojmy, které souvisí s tématem a uvádí do problematiky krizí. Definovali jsme pojmy, kterými jsou typy krizí, které se objevují. Konkrétně jde o krize měnové, dluhové a bankovní.

Poté byly charakterizovány krize v historickém vývoji. Na předchozích stránkách jsme se pokusili vybrat nejvýznamnější krize v historii, z nichž první celosvětovou krizí byla Velká deprese (či Velká hospodářská krize), která probíhala mezi světovými válkami a přinesla nám řadu poučení. Tenkrát na ni nebyl svět rozhodně připraven. Začala krachem newyorské burzy v roce 1929, což se okamžitě rozšířilo do dalších zemí, které byly na USA závislé. Jako první krize se šířila do celého světa, její dopady se týkaly problémů v celosvětovém hospodářství, způsobila masovou nezaměstnanost. Její řešení si vyžádalo státní zásahy do hospodářství.

Po Velké depresi byly charakterizovány krize, které také výrazně ovlivnily ekonomiky ve světě. Ať to byla Latinskoamerická vnější dluhová krize, Druhá mexická krize nebo Asijská krize, všude se hovoří o podobných příčinách. Všude je problémem předluženost ekonomik. Ve většině zemí se nahromadilo takové množství dluhů, které bylo jen velmi obtížné splácet. U všech jsme se dozvěděli o tom, že ekonomikám po takové krizi trvá nějakou dobu, než se z problémů dostanou.

Současná krize, které byla věnována část práce, má také příčinu v neúměrném zadlužování. Nezadlužovaly se jen domácnosti, zadlužovaly se instituce i jednotlivé státy. Dnešní krize byla do jisté míry způsobena tím, že lidé ve vyspělých zemích se i přes zhoršení ekonomické situace, snaží udržet svou životní úroveň za každou cenu, i když na to nemají prostředky. Lidé tedy spotřebovávají více, než mají. Na vypuknutí krize však mělo vliv více faktorů. Nízké úrokové sazby zapříčinily růst hypotečních úvěrů. Banky je ale poskytovaly i takovým klientům, kteří pro ně byli rizikováni. Když se úrokové sazby začaly opět zvyšovat, klienti neměli na své splátky. Nemovitosti se zabavovaly, přitom jejich ceny klesaly a banky postupně krachovaly. Krach velké investiční banky Lehman Brothers odstartoval šíření krize mimo Spojené státy. Nikdo v té době nevěřil, že by tak velká banka mohla zkrachovat.

Závěrem lze říci, že finanční krize byly, jsou a budou součástí ekonomik. Dnešní krize se moc neliší od těch minulých. Možná jsme se už mohli z jejich chyb dávno poučit. Současná krize ale poukazuje spíše na to, že se těch samých nebo podobných chyb, které způsobily největší krachy, stále dopouštíme. Je považována za nejhorší krizi, která nás od doby Velké deprese postihla. V zemích, které krize zasáhla, došlo ke značným poklesům hospodářského růstu. Následně docházelo k výrazným státním zásahům a finančním podporám. Je ale otázkou, jestli jsou takové finanční podpory výhodné. Na jedné straně ze získaných poznatků určitě zmírnilo dopady krize, které mohly být bez takové pomoci daleko citelnější. Na straně druhé takové podpory mohou opět vyvolat morální hazard v podobě riskantních obchodů, k jakým v minulosti docházelo. Zachráněné instituce proto se svěřenými penězi musí zacházet obezřetněji a měly by nést za své činy odpovědnost, nebo se situace bude opakovat.

Z krize jsme se ještě nedostali a pro to, aby se hodnoty ukazatelů dostaly na předkrizovou úroveň, ekonomiky potřebují více času. Ze získaných poznatků je patrné, že se krize odehrává v nejpropojenějším finančním a hospodářském světě, proto je potřeba tuto situaci řešit globálně.

Použitá literatura

1. BRYCHTA, Jaroslav. *Finance.cz* [online]. 25.7.2008 [cit. 2010-04-07]. Freddie Mac a Fannie Mae noční můrou obchodníků. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/180097-freddie-mac-a-fannie-mae-nocni-murou-obchodniku/>>.
2. CIHELKOVÁ, Eva, et al. *Světová ekonomika : nové jevy a perspektivy*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. 257 s. ISBN 80-7179-311-6.
3. CVRČEK, Miroslav. *IHNed.cz* [online]. 16. 9. 2008 [cit. 2010-04-09]. Fed se snaží zachránit AIG, půjčí jí 85 miliard dolarů. Dostupné z WWW: <<http://in.ihned.cz/c1-27721270-fed-se-snazi-zachranit-aig-pujci-ji-85-miliard-dolaru/>>.
4. ČT24 [online]. 15. 9. 2009 [cit. 2010-04-08]. Bankrot banky Lehman Brothers urychlil světovou finanční krizi. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/66775-bankrot-banky-lehman-brothers-urychlil-svetovou-financni-krizi/>>.
5. ČT24 [online]. 27. 12. 2009 [cit. 2010-04-07]. Agentury Fannie Mae a Freddie Mac dostanou tolik, kolik budou potřebovat. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/76423-agentury-fannie-mae-a-freddie-mac-dostanou-tolik-kolik-budou-potrebovat/>>.
6. DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
7. *Encyklopedie historie světa*. Z angl. orig. přel. Marián Pochylý a Veronika Půrová. Praha : OTTOVO nakladatelství - CESTY, 2001. 496 s. ISBN 80-7181-567-5.
8. Finanční krize v USA nekončí. *Bankovníctví*. 2010, č. 1, s. 6.
9. *Finanční noviny.cz* [online]. 07.04.2010 [cit. 2010-04-09]. Hradec investici 77,5 mil. Kč do islandských bank zpět nedostal. Dostupné z WWW: <http://www.financninoviny.cz/financni-krize/zpravy/hradec-investici-77-5-mil-kc-do-islandskych-bank-zpet-nedostal/459752&id_seznam=>>.
10. FOSTER, John Bellamy, MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize - příčiny a následky*. [s.l.] : Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

11. HELÍSEK, Mojmír. *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha : Professional Publishing, 2004. 180 s. ISBN 80-86419-82-7.
12. HINDLS, Richard, et al. *Ekonomický slovník*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003. 519 s. ISBN 80-7179-819-3.
13. *IDNES.cz* [online]. 12. března 2010 [cit. 2010-04-08]. Banka Lehman Brothers podváděla, tvrdí rozsáhlá zpráva. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/eko-zahranicni.asp?c=A100312_170622_eko-zahranicni_fih>.
14. *IDNES.cz* [online]. 23. září 2008 [cit. 2010-04-07]. Proč je krize v Americe. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/proc-je-krize-v-americe-0bs/inv.asp?c=A080922_143223_inv_bab>.
15. *IDNES.cz* [online]. 29. listopadu 2008 [cit. 2010-04-10]. Tisíce Maďarů demonstrovaly proti úsporným opatřením vlády. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/tisice-madaru-demonstrovaly-proti-uspornym-opatrenim-vlady-p58-/eko-zahranicni.asp?c=A081129_183252_eko-zahranicni_jan>.
16. *IDNES.cz* [online]. 8. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Centrální banky USA a Evropy válčí s krizí snížením úrokových sazeb. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/centralni-banky-usa-a-evropy-valci-s-krizi-snizenim-urokovych-sazeb-1gd-/eko-zahranicni.asp?c=A081008_131535_eko-zahranicni_pin>.
17. *IHNed.cz* [online]. 23. 2. 2010 [cit. 2010-04-09]. Kvůli krizi se z Islandu odstěhoval rekordní počet lidí. Dostupné z WWW: <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-40701160-kvuli-krizi-se-z-islandu-odstehoval-rekordni-pocet-lidi>>.
18. *IHNed.cz* [online]. 7.9.2008 [cit. 2010-04-11]. Přehledně: Která odvětví české ekonomiky zasáhla krize nejvíce. Dostupné z WWW: <<http://obrazem.ihned.cz/c1-38251010-prehledne-ktera-odvetvi-ceske-ekonomiky-zasahla-krize-nejvice>>.
19. *International Monetary Fund* [online]. 2010 [cit. 2010-04-26]. World Economic Outlook Database. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/index.aspx>>.
20. KRÁLÍČEK, Tomáš. *IHNed.cz* [online]. 9. 10. 2008 [cit. 2010-04-09]. Dopady krize: Island už ovládá tři hlavní banky v zemi. Dostupné z WWW:

- <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-28909040-dopady-krize-island-uz-ovlada-tri-hlavni-banky-v-zemi>>.
21. LACINA, Lubor a kol. Měnová integrace. Praha : C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.
  22. MACHALA, Karel. Vítězové a poražení globální finanční krize. *Bankovníctví*. 2010, č. 1, s. 8-10.
  23. MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. 270 s. ISBN 80-245-1053-7.
  24. MÁŠOVÁ, Hana; KORBEL, Petr. Kolaps na český způsob. *EKONOM*. 25.9.2008, č. 39, s. 16-23.
  25. MAYER, Anton. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Translation Miroslav Bruncvík. 1. vydání. Praha : Transal books, 1995. 184 s. ISBN 80-900954-2-0.
  26. MIKULKA, Milan; KRÁLÍČEK, Tomáš; VOSEČEK, Václav. *IHNed.cz* [online]. 15. 9. 2008 [cit. 2010-04-08]. Dolar prudce oslabil. Stahuje ho krize Lehman Brothers. Dostupné z WWW: <<http://finweb.ihned.cz/c1-27628520-dolar-prudce-oslabil-stahuje-ho-krize-lehman-brothers>>.
  27. SIRŮČEK, Pavel. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj-současnost-výhledy)*. Slaný : Melandrium, 2007. 511 s. ISBN 978-80-86175-53-9.
  28. Snahy o řešení finanční a ekonomické krize. *Bankovníctví*. 2009, č. 4, s. 18-19.
  29. STUHLÍK, Jan. *Peníze.cz* [online]. 14.09.2009 [cit. 2010-04-08]. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/59054-pad-lehman-brothers-co-poslalo-svet-do-financi-propasti>>.
  30. TOMEŠ, Zdeněk, et al. *Hospodářská politika 1900-2007*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7.
  31. TRYNER, Miroslav. *Euro.cz* [online]. 17/09/2008 [cit. 2010-04-07]. Fed pomůže pojišťovně AIG. Dostupné z WWW: <<http://www.euro.cz/id/s2c4q8ahb2/detail.jsp?id=98513&isfulltext=1>>.

32. VITAMVÁSOVÁ, Lucie. *IDNES.cz* [online]. 29. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Na Maďarsko doléhá krize na finančních trzích. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/na-madarsko-doleha-krize-na-financnich-trzich-fn5-/inv.asp?c=A081025_115950_inv_hla>.
33. VLKOVÁ, Jitka. *iDNES.cz* [online]. 14. října 2008 [cit. 2010-04-10]. Finanční krize se přelila také do Maďarska. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/financni-krize-se-prelila-take-do-madarska-fg7-/ekonomika.asp?c=A081013_212726_ekonomika_dp>.
34. VOSEČEK, Václav. *IHNed.cz* [online]. 15. 9. 2008 [cit. 2010-04-08]. Lehman Brothers zažádá o bankrotovou ochranu. Dostupné z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-27626670-lehman-brothers-zazada-o-bankrotovou-ochranu>>.
35. VOSEČEK, Václav; KRÁLÍČEK, Tomáš. *IHNed.cz* [online]. 29. 9. 2008 [cit. 2010-04-09]. Pády a krachy amerických bank. Dostupné z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-28412670-prehledne-pady-a-krachy-americkych-bank>>.
36. ZÁMEČNÍK, Petr. *IDNES.cz* [online]. 22. října 2009 [cit. 2010-04-10]. Průvodce rokem s krizí v Česku. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/pruvodce-rokem-s-krizi-v-cesku-der-/inv.asp?c=A091020_104234_inv_bab>.
37. Závěrečná zpráva pracovníků MMF z 27. března z návštěvy ČR. *Hospodářské noviny* [online]. 6. 6. 1997, č. 106, [cit. 2010-04-04]. Dostupný z WWW: <[http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article\[sms_pay\]=true&article\[id\]=917672](http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article[sms_pay]=true&article[id]=917672)>.
38. ŽÁK, Milan, et al. *VELKÁ EKONOMICKÁ ENCYKLOPEDIÉ*. 2. rozšířené vydání. Praha : LINDE Praha, a.s., 2002. 887 s. ISBN 80-7201-381-5.